

**Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Кафедра цивільного права

Гришко У.П.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**методичні вказівки для підготовки до семінарських занять
здобувачів 4-го курсу денної та заочної форм здобуття освіти
спеціальності «Право»**

Освітньо-професійної програми «Міжнародне та європейське право»

Івано-Франківськ, 2026 р.

ББК 67.303

Г82

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 10 від 5 лютого 2026 року)

Схвалено Науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 4 від 23 лютого 2026 року)

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 8 від 18 березня 2026 року)

Рецензенти:

Мироненко І.В.

*доктор юридичних наук, доцент
професор кафедри цивільного права*

Петечел Н.М.

*кандидатка юридичних наук,
доцентка кафедри судочинства*

Г82 Гришко У.П.: Правове регулювання підприємницької діяльності: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять здобувачів 4-го курсу денної та заочної форм здобуття освіти спеціальності «Право». Івано-Франківськ: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2026. 67с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану освітнього рівня «бакалавр» спеціальності «Право», освітньо-професійної програми «Міжнародне та європейське право» і призначений для підготовки до семінарських занять здобувачів 4-го курсу денної та заочної форм навчання із навчальної дисципліни «Правове регулювання підприємницької діяльності», а також для підготовки до складання заліку. В посібнику викладені: зміст навчальної дисципліни і тематика семінарських занять для здобувачів денної та заочної форми навчання та перелік тем індивідуальних завдань. До кожної теми подано методичні рекомендації, що допоможуть здобувачу якісніше оволодіти темою, питання для обговорення, завдання для самоконтролю, перелік літератури та нормативно-правових актів. Методична розробка призначена для здобувачів, викладачів.

© Гришко У.П., 2026
©Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ.....	9
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ.....	51
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ.....	52

ПЕРЕДМОВА

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відносини щодо організації, здійснення та припинення підприємницької діяльності, система законодавства щодо регулювання конкуренції, монополії, юридичної відповідальності у сфері підприємництва, захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

I. Загально-правові аспекти підприємницької діяльності.

II. Припинення та правове регулювання особливостей здійснення підприємницької діяльності.

Правове регулювання підприємницької діяльності дає можливість опанувати доктринальні підходи та правове регулювання правовідносин, що складаються під час створення та припинення суб'єктів підприємницької діяльності, здійснення ними підприємницької діяльності, захисту їх прав та законних інтересів.

Основними джерелами правового регулювання підприємницької діяльності виступають Цивільний кодекс України, Кодекс України з процедур банкрутства, закони України «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» та ряд інших законів і підзаконних актів.

Застосування цивільного законодавства для врегулювання підприємницької діяльності є одним з основних, відповідальних напрямків роботи державних органів та всіх інституцій громадянського суспільства. Підготовка фахових юристів повинна бути спрямована на те, щоб випускники вищих юридичних закладів оволоділи необхідними знаннями до надання правової допомоги суб'єктам підприємницької діяльності в організації та здійсненні відповідної діяльності, забезпечення дотримання ними вимог чинного законодавства, а також захисту їх прав та законних інтересів у взаємовідносинах з іншими суб'єктами підприємництва та органами державної влади, управління та місцевого самоврядування.

Метою вивчення навчальної дисципліни є поглиблення системи знань щодо особливостей правового регулювання здійснення підприємницької діяльності, сучасних тенденцій і закономірностей розвитку законодавства у сфері підприємництва.

Основними цілями вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів теоретичного розуміння підприємництва, суб'єктів підприємницької діяльності, а також вміння застосувати теоретичні знання на практиці, проводити правовий аналіз ситуацій, які потребують відповідного правового вирішення.

Фахові компетентності:

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 8. Здатність застосовувати правові принципи і доктрини національного та міжнародного права.

СК 10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ, які мають міжнародне чи національне значення.

Програмні результати:

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Тема 1. Поняття та правове регулювання підприємницької діяльності.

Нормативно-правове регулювання здійснення підприємницької діяльності. Конституція як регулятор підприємницької діяльності. Цивільний кодекс України як основний акт у сфері регулювання підприємницької діяльності. Закони України в системі законодавства про підприємницьку діяльність. Міжнародно-правове регулювання здійснення підприємницької діяльності. Поняття та ознаки підприємницької діяльності. Принципи здійснення підприємницької діяльності. Свобода підприємницької діяльності та її межі. Співвідношення категорій «підприємницька діяльність», «господарська діяльність», «економічна діяльність», «комерційна діяльність».

Тема 2. Правовий статус суб'єктів підприємницької діяльності.

Поняття та класифікація суб'єктів підприємницької діяльності. Засоби індивідуалізації юридичних осіб в Україні. Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців (ФОП). Господарські товариства як суб'єкти підприємницької діяльності. Правове становище акціонерного товариства. Правовий статус товариства з додатковою та обмеженою відповідальністю. Правовий статус повного та командитного товариства. Виробничі кооперативи як суб'єкти підприємницької діяльності. Фермерське господарство як форма здійснення підприємницької діяльності.

Тема 3. Державна реєстрація суб'єктів підприємництва.

Інститут державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, принципи та значення. Порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб. Порядок державної реєстрації фізичної особи-підприємця. Зміни до установчих документів суб'єктів підприємницької діяльності. Відмова у державній реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру.

Тема 4. Ліцензування та дозвільна система у сфері підприємництва.

Інститут ліцензування: поняття, значення. Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню. Органи державної влади, що здійснюють видачу ліцензій. Порядок отримання ліцензії суб'єктами підприємницької діяльності. Оскарження дій, органів що здійснюють видачу ліцензій. Дозвільна система у сфері господарської діяльності: поняття та принципи. Порядок отримання документів дозвільного характеру суб'єктами підприємництва.

Тема 5. Державний контроль у сфері підприємницької діяльності.

Поняття, суть і принципи державного контролю підприємницької діяльності
Форми державного контролю (нагляду). Органи та їх повноваження щодо здійснення державного контролю. Права та обов'язки суб'єкта підприємництва. Відповідальність суб'єкта підприємництва та оскарження дій органів державного контролю.

Тема 5. Правовий режим майна суб'єктів підприємництва.

Поняття та зміст правового режиму майна суб'єктів підприємництва . Поняття та склад майна суб'єктів підприємництва. Правовий статус майна громадянина-підприємця. Правовий режим майна юридичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності. Права на майно структурних підрозділів суб'єктів господарювання.

Тема 6. Договори у сфері підприємницької діяльності.

Поняття та ознаки підприємницького договору. Види підприємницьких договорів. Форма підприємницьких договорів. Порядок укладення, зміна і розірвання підприємницьких договорів. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань. Забезпечення виконання договорів за участі суб'єктів підприємницької діяльності.

Тема 7. Припинення підприємницької діяльності.

Інститут припинення суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, підстави, та форми.

Реорганізації суб'єктів підприємницької діяльності . Порядок ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності. Особливості здійснення державної реєстрації припинення. Особливості припинення акціонерних товариств.

Тема 9. Банкрутство суб'єктів підприємництва.

Інститут банкрутства та його правове значення. Підстави та процедура банкрутства юридичної особи. Підстави та процедура банкрутства фізичної- особи підприємця. Особливості провадження у справах про банкрутство окремих юридичних осіб (страховиків, банків, кредитних спілок, фермерських господарств).

Тема 10. Юридична відповідальність за порушення у сфері підприємництва.

Поняття, види та підстави виникнення відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності. Цивільно-правова відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, підстави виникнення та форми. Відшкодування збитків як форма відповідальності .Адміністративно-господарські санкції: поняття та види. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері підприємництва. Кримінальна відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності.

Тема 11. Захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.

Право на захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності. Способи захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності. Адміністративно-правовий захист інтересів суб'єктів підприємницької діяльності. Захист прав судом та уповноваженими органами державної влади. Захист прав нотаріусом. Альтернативні способи вирішення спорів між суб'єктами господарювання (АВС). Медіація як досудовий альтернативний спосіб врегулювання спорів між суб'єктами господарювання. Захист прав у суб'єктів підприємницької діяльності міжнародному комерційному арбітражі.

Тема 12. Правове регулювання конкуренції та монополії суб'єктів підприємництва.

Система нормативно-правового регулювання економічної конкуренції та монополістичної діяльності. Органи державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності. Поняття, ознаки та принципи економічної конкуренції. Недобросовісна конкуренція. Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції. Захист підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції.

Відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства.

Тема 13. Інвестиційна діяльність у сфері підприємництва.

Поняття та правова природа, ознаки та принципи інвестиційної діяльності. Правове регулювання інвестиційної діяльності. Суб'єкти інвестиційної діяльності. Поняття та види інвестиційних договорів. Відповідальності за порушення інвестиційного законодавства.

Тема 14. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємництва.

Правове регулювання, поняття та правова природа зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Об'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічний договір (контракт): поняття, форма, істотні умови. Відповідальність та захист прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Тема 15. Форми і види підприємницької діяльності в ЄС.

Правові основи підприємницької діяльності в ЄС. Форми організації підприємницької діяльності в ЄС. Порядок реєстрації та здійснення підприємницької діяльності в ЄС. Антимонопольна політика в ЄС.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

Тема1. Поняття та правове регулювання підприємницької діяльності (2 години).

Методичні рекомендації: При підготовці до практичного заняття здобувачам необхідно з'ясувати сутність правового регулювання підприємницької діяльності та законодавче підґрунтя здійснення підприємницької діяльності. У контексті дослідження суті правового регулювання підприємницької діяльності необхідно здійснити аналіз співвідношення терміна «підприємницька діяльність» із суміжними поняттями, які активно використовуються українським законодавством, зокрема «господарська діяльність», «економічна діяльність», «комерційна діяльність». Виокремленню підлягають також ознаки та принципи підприємницької діяльності.

Питання для обговорення:

1. Нормативно-правове регулювання здійснення підприємницької діяльності:
  - 1.1. Конституція як регулятор підприємницької діяльності
  - 1.2. Цивільний кодекс України як основний акт у сфері регулювання підприємницької діяльності
  - 1.3. Закони України в системі законодавства про підприємницьку діяльність
  - 1.4. Міжнародно-правове регулювання здійснення підприємницької діяльності
2. Поняття та ознаки підприємницької діяльності.
3. Принципи здійснення підприємницької діяльності. Свобода підприємницької діяльності та її межі.
4. Співвідношення категорій «підприємницька діяльність», «господарська діяльність», «економічна діяльність», «комерційна діяльність».

Практичні завдання:

Завдання 1. Чи є підприємницькою наступна діяльність:

- а) громадянин будує майстерню сусіду за винагороду;
- б) І. вирішив продавати овочі зі свого городу на місцевому ринку
- в) М. подарував сусідці врожай яблук зі свого саду;
- г) О. працює бухгалтером у компанії за фіксованою зарплатою.

Завдання 2. Письмово у вигляді таблиці (схеми) проведіть розмежування підприємницької діяльності з іншими видами діяльностей.

Задача 1.

У приміщенні навчального закладу було розміщено оголошення, у якому П. пропонувала взяти на квартиру двох студенток для проживання на строк не менше одного року з оплатою 5 000 гривень за місяць. Ознайомившись із текстом оголошення, працівники державної податкової інспекції відвідали П. і вказали їй на необхідність зареєструватися в якості фізичної особи-підприємця. П. відмовилася

виконувати вимогу працівників податкової інспекції, оскільки вона бере на квартиру студенток вперше; квартира є її особистою власністю, яку вона може використовувати за будь-яким призначенням. Окрім того, вона вчасно оплачує комунальні послуги та податки. Перед державою невиконаних зобов'язань не має. *Вирішіть спір. Назвіть ознаки підприємницької діяльності. Чи обґрунтовано є вимога працівників державної податкової інспекції.*

Задача 2.

О. відкрив благодійний фонд допомоги тваринам. Всі кошти, що надходять, він витрачає на лікування та утримання безпритульних тварин. Його знайомий С. відкрив ветеринарну клініку, де надає платні послуги з метою отримання прибутку. Чи є діяльність О. підприємницькою? Яка основна мета відрізняє підприємницьку діяльність від інших видів діяльності?

Питання для самоконтролю:

1. Що таке правове регулювання?
2. Назвіть основні нормативно-правові акти у сфері підприємницької діяльності?
3. Випишіть норми Конституції України, які закріплюють засади підприємницької діяльності
4. Що таке підприємницька діяльність?
5. Які обмеження підприємницької діяльності передбачені чинним законодавством?
6. У чому полягає свобода підприємницької діяльності?
7. Що таке підприємницький ризик?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
6. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Закон України «Про підприємництво» (чинна -**стаття 4**) від 07.02.1991 року

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>

9. Аганіна А.О. Правове регулювання підприємницької діяльності: історичний аспект. *Вісник Запорізького національного університету* . 2018. №1. С. 8-21
10. Бевз С.І. Підприємницьке право в схемах: загальна частина: Навч. посіб. К ПП «Фірма «Гранмна»., 2012. –292 с.
11. ГЛБКО С. В., ГРЕЧКО О. А. Конституційні гарантії права на підприємницьку діяльність. *Право та інноваційне суспільство*. № 2 (15) 2020. С.154-160.
12. Дякуновський О. Є. Систематичність та одержання прибутку як ознаки підприємництва в Україні: досвід Республіки Польща. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 3, 2020. С.31-37
13. Іванець І.П. Принцип свободи підприємницької діяльності, яка не заборонена законом. *Юридичний науковий електронний журнал*. №3 2025. С.145-147.
14. Гришко У.П. Сутність принципу свободи підприємницької діяльності та його обмеження. *Аналітично- порівняльне правознавство*. №06. частина 1. 2025. С. 313-318 .DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.46>
15. Корнєєв Ю. В.. Підприємницьке право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 120 с.
16. Моїсеєнко Ю. М. Свобода підприємницької діяльності і її межі у світлі диференціації організаційно- правових форм господарювання. *Київський часопис права*, (4), 44-49. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.6>
17. Маматова Л.Ш. Праове забезпечення підприємницької діяльності в Україні. REPORTER OF THE PRAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY. Section: Economic sciences .2018, Issue 35. С.33-40
18. Олійник А. Методологія дослідження конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3 (277). С. 208-212.
19. Олійник А. Ю. Поняття реалізації конституційної свободи на підприємницьку діяльність в Україні. *Право і суспільство* .№ 2. 2020. С.98-103
20. Підприємництво [Текст] : підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко [та ін.]. Харків : УкрДУЗТ, 2018. Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с
21. Сагайдак Ю. Підприємницька діяльність як основна форма реалізації економічних прав людини. Теоретико- правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №7. С.44-48

Тема 2. Правовий статус суб'єктів підприємницької діяльності (2 години).

Методичні рекомендації: Ринкова економіка породила різні організаційні форми суб'єктів підприємництва: фізичні особи- підприємці, господарські товариства, і підприємства. Поняття суб'єкта підприємницького права обґрунтоване теорією

підприємницького права, яка виходить з того, що суб'єктами підприємницького права є учасники підприємницьких відносин. Найбільшу та найважливішу для господарської діяльності групу суб'єктів підприємницького права складають суб'єкти підприємництва. Тому саме їх правовому статусу приділяється головна увага у цьому семінарському занятті.

Метою даного семінарського заняття є правовий аналіз видів суб'єктів підприємництва у загальних рисах.

Серед суб'єктів належну увагу слід звернути на таку категорію як фізична-особа підприємець, правовий статус, якого визначається Цивільний кодексом України. Серед юридичних осіб, як учасників цивільних правовідносин, які здійснюють підприємницьку діяльність слід звернути увагу на підприємницькі товариства, виробничі кооперативи чи с/г кооперативи, які діють з метою отримання прибутку.

Питання для обговорення:

1. Поняття та класифікація суб'єктів підприємницької діяльності. Засоби індивідуалізації юридичних осіб в Україні.

2. Особливості правового статусу фізичних осіб- підприємців (ФОП).

3. Господарські товариства як суб'єкти підприємницької діяльності.

-правове становище акціонерного товариства.

-правовий статус товариства з додатковою та обмеженою відповідальністю.

-правовий статус повного та командитного товариства

4. Виробничі кооперативи як суб'єкти підприємницької діяльності.

5. Фермерське господарство як форма здійснення підприємницької діяльності.

Практичні завдання:

Завдання 1. Які з нижченазваних осіб не можуть бути здійснювати підприємницьку діяльність?

а) народні депутати України;

б) державні підприємства;

в) державні службовці;

г) особи, позбавлені судом права займатися тим видом діяльності, який має бути основним для підприємницької організації, що засновується;

д) іноземці;

е) військові посадові особи;

є) особа у віці від 14 до 18 років.

Відповіді обґрунтуйте з посиланням на норми чинного законодавства.

Задача 1. Громадянин Туреччини, який закінчив Українську медичну стоматологічну академію в м.Полтава, одружився на українці та вирішив відкрити приватну стоматологічну практику в Україні. Чи може іноземний громадянин здійснювати підприємницьку діяльність в Україні? Якщо так, то

визначте умови, за виконання яких він може це зробити. Порадьте оптимальну організаційно-правову форму здійснення зазначеної діяльності.

Задача 2. Планується створення публічного акціонерного товариства "Агро-Експорт" зі статутним капіталом 5 000 000 грн. Товариство займатиметься переробкою та експортом сільськогосподарської продукції.

Визначіть мінімальні вимоги до статутного капіталу ПАТ. Визначіть систему органів управління ПАТ. Проаналізуйте особливості функціонування ПАТ.

Задача 3. 16-річний М. отримав у спадщину від діда невелику пекарню. Він хоче продовжити справу діда і зареєструватися як фізична особа-підприємець. Батьки Максима не проти, але мати наполягає, щоб вона стала співзасновником бізнесу. Чи може Максим у 16 років зареєструватися як ФОП? Які умови необхідні для набуття підприємницької дієздатності неповнолітніми? Чи зміниться ситуація, якщо Максиму виповниться 18 років через місяць?

Задача 4. АТ «Простір» має складну структуру управління: загальні збори акціонерів (200 акціонерів); наглядова рада (5 членів); правління (3 члени); директор (Голова правління); ревізійна комісія (3 члени). **Виникли такі ситуації:**

Ситуація А: Директор Соколов підписав договір поставки на 15 млн грн. За статутом, угоди понад 10 млн грн вимагають схвалення наглядової ради. Соколов стверджує, що як директор він має право представляти товариство без обмежень.

Ситуація Б: Член наглядової ради Ткачук від імені товариства підписав договір оренди офісу. Контрагент не знав, що наглядова рада не має права представляти товариство у відносинах з третіми особами.

Ситуація В: Правління прийняло рішення про звільнення головного бухгалтера. Наглядова рада скасувала це рішення, посилаючись на свої контрольні функції.

Ситуація Г: На загальних зборах був присутній лише 51% акціонерів. Було прийнято рішення про викуп 10% власних акцій. Акціонер Петренко (5% акцій), який був відсутній, вважає рішення недійсним.

Питання до ситуацій:

1. Що таке органи управління юридичної особи і чим вони відрізняються від представників?
2. Хто має право представляти АТ у відносинах з третіми особами?
3. Чи є дійсним договір, укладений Соколовим у ситуації А?
4. Чи може контрагент відмовитися від договору у ситуації Б, дізнавшись про перевищення повноважень?
5. Що таке "позитивна теорія установчих документів" vs "негативна теорія"? Яка діє в Україні?
6. Чи правомірне втручання наглядової ради у ситуації В?
7. Який кворум необхідний для прийняття рішення про викуп власних акцій?
8. Розмежуйте компетенцію загальних зборів, наглядової ради та виконавчого органу в АТ.

Завдання . Підготуйте схему системи суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для самоконтролю:

- 1.Що таке суб'єкт підприємницької діяльності?
2. Якими ознаками характеризується суб'єкт підприємницької діяльності?
3. Які види суб'єктів підприємницької діяльності передбачено чинним законодавством?
4. Які особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців?
5. Які обмеження у здійсненні фізичними особами окремих видів підприємницької діяльності передбачені законодавством?
- 6.З якою метою створюються виробничі кооперативи? Яким чином ця мета впливає на особливості правового становища виробничого кооперативу?
- 7.У чому полягає універсальність організаційно – правової форми господарського товариства?
- 8.Які види господарських товариств ви знаєте? За якими ознаками здійснюється класифікація господарських товариств?
- 9.Порівняйте правове становище товариства з обмеженою відповідальністю і закритого акціонерного товариства, зазначивши їх спільні та відмінні риси?

Перелік рекомендованої літератури:

- 1.Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
- 4.Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р.№ 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
- 6.Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV .URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Закон України «Про підприємництво» (чинна -**стаття 4**) від 07.02.1991 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
- 9.Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
10. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»

від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

11. АРТЕМЕНКО Р.М. Правовий режим майна виробничого кооперативу. Форум права. 2024. 78(1). С.97–105.

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b56f8abc-aa31-4374-86ca-76c4e456daac/content>

12. І. М. Беженар, О. Ю. Грищенко. Фермерські господарства в Україні: стан та перспективи розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій .Серія економіка та управління.2023.* DOI: [10.54929/2786-5738-2023-9-04-14](https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-04-14)

13. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с

14. Ватрас В. Доктринальні та нормативні питання визначення складу учасників господарських та інших видів підприємницьких товариств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* Том 1 № 74 (2022). С.93-97

15. Гарагонич О.В. Господарська правосуб'єктність акціонерних товариств: дис. на здобуття наук. ступ. док. юр.наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарське процесуальне право (081 – Право). Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень Національної академії наук України» НАН України, Київ, 2020. с.466

16. Грудницька С.М., О.С. Шеремет. Удосконалення правового регулювання організації і діяльності повних товариств. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13694/1/Hrudnytska_Sheremet_73-81.pdf

17. Гудима-Підвербецька М. Юридична особа корпоративного типу: в пошуках єдиної термінології. *Приватне право і підприємництво.2024.* вип. 24. С.72-79. URL: http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2024/24_2/53.pdf

18. Зеліско А.В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія/ Алла Володимирівна Зеліско.- Івано-Франківськ, Прикарпат.нац.ун-т ім. Василя Стефаника.2016 .445с.

19. Касьяненко Д.І., Герасимова Г.В. Особливості господарювання фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності. *Молодий вчений.* №10 (62). 2018. С.659-662

20. Кузнецов М. Що обрати — ТОВ чи ПП?. *Юридична газета.№6 (736).* URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/korporativne-pravo-ma/shcho-obrati--tov-chi-pp.html>

21. Овченко О. В. Роль та місце командитного товариства в системі господарських товариств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2022 № 60. С.43-46

22. Сіщук Л. Підприємницькі юридичні особи в умовах рекодифікації цивільного законодавства України. *Підприємництво, господарство і право.№4.2021.* С.74-80

23. Попов Ю. Ю. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» : наук.-практ. комент. / Ю. Ю. Попов. Київ : К.І.С., 2019. 392 с.

24.Правові засади створення, діяльності та припинення юридичних осіб в Україні: навч. посібник / Ю. М. Юркевич, У. Б. Андрусів, О. Б. ВербаСидор та ін.; за ред. Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 412 с

Тема 3. Державна реєстрація суб'єктів підприємництва (2 години).

Методичні рекомендації: При підготовці до семінарського заняття, увагу слід звернути на питання, пов'язані із порядком утворення суб'єктів підприємництва. Державна реєстрація суб'єктів підприємництва полягає у засвідченні факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань. В процесі підготовки до семінарського заняття слід, насамперед, визначити органи, уповноважені здійснювати реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців, порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва, підстави для зупинення та відмови у державній реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Здобувачі повинні знати перелік документів, які необхідні для державної реєстрації суб'єктів господарювання, детальніше ознайомившись із положеннями Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб фізичних осіб – підприємців та громадських формувань щодо підстав залишення без розгляду документів, які подані для проведення державної реєстрації, а також із підставами для відмови у проведенні державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для обговорення

1. Інститут державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, принципи та значення.
2. Порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб.
3. Порядок державної реєстрації фізичної особи- підприємця.
4. Зміни до установчих документів суб'єктів підприємницької діяльності
5. Відмова у державній реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.
6. виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру.

Практичні завдання:

Задача 1. Калашник Г., Петросова Л, Сенчук О. та ТОВ «Зірка» вирішили створити ТОВ «Місто мрій». З цією метою ними на зборах засновників було затверджено установчі документи Товариства. Наступного дня Петросова Л. подала до державного реєстратора пакет документів для реєстрації товариства. Які Ви знаєте установчі документи ТОВ? Якими мають бути дії державного реєстратора у разі, якщо:

- а) у пакеті документів відсутня довіреність від інших співзасновників щодо

повноважень Петросової Л.;

б) установчі документи Товариства викладено російською мовою;

в) відсутній документ, який підтверджує права Товариства щодо користування приміщенням, зазначеним в якості юридичної адреси;

г) в установчих документах Товариства відсутня інформація про його місцезнаходження?

Задача 2. Публічне акціонерне товариство «РАМЗЕС» у зв'язку із зміною місцезнаходження, зафіксованого в статуті, подало до реєструючого органу документи для його перереєстрації. Реєструючий орган відмовив вищевказаному товариству в перереєстрації, мотивуючи свою відмову тим, що перереєстрація суперечить чинному законодавству України. *Чи правомірна відмова реєструючого органу? У яких випадках здійснюється перереєстрація суб'єкта підприємницької діяльності? Обґрунтуйте свою відповідь.*

Задача 3. Громадянин України Р., сплативши реєстраційний збір у встановленому розмірі та маючи намір провадити підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, подав до органу державної реєстрації реєстраційну картку, три фотокартки, копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номера як платника податків, документ, що підтверджує внесення плати за державну реєстрацію, своє рішення за підписом усіх членів сім'ї про намір провадити підприємницьку діяльність, диплом про вищу освіту, ксерокопію свідоцтва про шлюб та свідоцтва про народження дитини. *Чи є у реєструючого органу підстави для відмови Р. у державній реєстрації? Обґрунтуйте свою відповідь з посиланням на законодавство.*

Задача 4. До центру надання адміністративних послуг м. Івано-Франківська надійшли документи для державної реєстрації командитного товариства. Під час розгляду поданих документів державний реєстратор встановив, що одним із засновників даної юридичної особи виступає секретар-референт обласного суду, іншим є слідчий районної прокуратури. До складу засновників входили й інші особи. У державній реєстрації вказаного товариства було відмовлено на тій підставі, що чинне законодавство встановлює певні вимоги до правового статусу засновників командитного товариства, яким названі засновники не відповідають.

1. *Чи є відмова реєструючого органу правомірною?*

2. *Які попередні дії мають вчинити вказані особи для заснування командитного товариства?*

Завдання 1. Підготувати пакет документів, необхідних для реєстрації ТОВ.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб- підприємців та на кого покладається її здійснення?

2. Який розмір реєстраційного збору за проведення державної реєстрації, передбачений у чинному законодавстві?

3. Що являє собою Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань?
4. В який термін проводиться реєстрація юридичної особи?
5. Які документи подаються заявником для державної реєстрації юридичної особи?
6. Що являє собою модельний статут підприємства? Яку роль він відіграє у створенні та діяльності підприємства?
7. На підставі яких документів здійснюється реєстрація фізичної особи-підприємця?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
7. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с
8. Апанасюк М.П. Правовий режим єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб- підприємців (цивільно- правовий аспект). *Інформація і правознавчий журнал*. 2016. №1(16).С.160-166
9. Квасніцька О.О. Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності: дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Квасніцька Ольга Олексіївна ; Одеська національна юридична академія. О., 2006. 202 арк.
10. Литвиненко А. Суб'єкти державної реєстрації як учасники процесу державної реєстрації суб'єктів господарювання в Україні: фінансово- правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №8. С.153-156
11. Лукач І. Державна реєстрація як засіб впливу держави на здійснення корпоративних прав і корпоративного управління у контексті європейського досвіду. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/4/32.pdf>
12. Правові засади створення, діяльності та припинення юридичних осіб в Україні: навч. посібник / Ю. М. Юркевич, У. Б. Андрусів, О. Б. ВербаСидор та ін.; за ред. Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 412 с.
13. Слободяник Т.М. Актуальні проблеми державної реєстрації юридичних осіб. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С.283-284

14. Підприємницьке право в схемах: загальна частина: Навч. посіб. / За заг. ред. С.І. Бевз / Бевз С.І. К ПП «Фірма «Гранмна»., 2012. 292 с.

15. Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи. Київ : Паливода А. В., 2016. 24 с.

16. Чижмарь К.І. Державна реєстрація юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : практ. Посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 199с.

Тема 4. Ліцензування та дозвільна система у сфері підприємництва (2 години).

Методичні рекомендації: Ліцензування певних видів господарської діяльності засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, спрямований на забезпечення безпеки та захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства, прав та законних інтересів, життя і здоров'я людини, екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища. Юридичною передумовою ліцензування підприємницької діяльності є реєстрація суб'єкта підприємництва, в установчих документах якого передбачений вид діяльності, що підлягає ліцензуванню. З іншого боку, воно здійснюється лише за бажанням суб'єкта підприємництва, коли він сам обирає діяльність, котра підлягає ліцензуванню. Зasadничий принцип ліцензування, який намагалися закласти в систему ліцензування, ґрунтувався на додержанні особливих умов того чи іншого виду діяльності не тільки на момент отримання ліцензії, а постійно під час здійснення підприємництва з додержанням ліцензійних правил для забезпечення безпеки людей, нешкідливості цього виду діяльності для екології та ін.

Питання для обговорення:

1. Інститут ліцензування: поняття, значення.
2. Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.
3. Порядок отримання ліцензії суб'єктами підприємницької діяльності.
4. Дозвільна система у сфері господарської діяльності: поняття та принципи.
5. Порядок отримання документів дозвільного характеру суб'єктами підприємництва.

Питання для самоконтролю:

1. Що являє собою ліцензування господарської діяльності?
2. Які органи уповноважені на видачу ліцензій?
3. Яка процедура отримання ліцензії?
4. Які види діяльності підлягають ліцензуванню?
5. Який порядок отримання дозвільних документів суб'єктами підприємницької діяльності?
6. Що являє собою дозвільна система у сфері господарської діяльності?

Практичні завдання:

Завдача 1. ФОП М. вирішив зайнятись перевезеннями пасажирів належним йому мікроавтобусом. Будучи обізнаним про необхідність отримання ліцензії на даний вид діяльності та дізнавшись про дію ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», він зібрав необхідний пакет документів та подав його до державного реєстратора Хустського центру надання адміністративних послуг за місцем своєї реєстрації. Не отримавши жодного повідомлення від реєстратора впродовж наступних 10 календарних днів, підприємець вирішив, що вправі розпочати перевезення. *Проведіть аналіз дій ФОП, державного реєстратора на предмет їх відповідності ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».*

Задача 2. ТОВ «ТурЦентр» прийняло рішення розпочати туроператорську діяльність. З метою отримання відповідної ліцензії Товариство подало до органу ліцензування пакет документів, що включав, зокрема, і копію договору оренди приміщення, в якому мала здійснюватись ліцензована діяльність. В результаті перевірки поданих документів, в т.ч. і шляхом виходу на місце, орган ліцензування встановив недостовірність поданих даних, оскільки за вказаною у договорі оренди адресою ТОВ «ТурЦентр» не знаходиться. Як наслідок - у видачі ліцензії було відмовлено.

Назвіть орган ліцензування, уповноважений видавати ліцензію на туроператорську діяльність. Чи правомірна відмова у видачі ліцензії? Яким чином Товариство може захистити свої права? Чи можливе оскарження відмови органу ліцензування? У якому порядку і в які строки?

Задача 3. ТОВ "Альфа" має ліцензію на медичну практику. Компанія вирішила:змінити юридичну адресу, додати новий напрям медичної діяльності, змінити керівника закладу.*Визначте, які зміни потребують переоформлення ліцензії, а які — внесення змін до Єдиного державного реєстру.*

Задача 4. ФОП Петренко подав заяву про отримання дозволу на розміщення зовнішньої реклами. Минуло 12 робочих днів, а рішення від органу місцевого самоврядування не надійшло. Чи застосовується принцип "мовчазної згоди" у цьому випадку? Які дії має вчинити підприємець? З якого моменту дозвіл вважається отриманим? Які документи підтверджують отримання дозволу? Складіть хронологію дій підприємця.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

4. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-ІУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-ІХ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

7. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

8. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 року. № 2806-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

9. Бачинський А.Я. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. Том 29 (68) № 2. 2018. С.52-55.

11. Бережний О.В. Ліцензування господарської діяльності як особливий предмет господарсько-правового регулювання. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2025. №2(50). С.22-32. <https://journals.snu.edu.ua/index.php/app/article/view/1133>

12. БОЙЧУК Р. П. Правові засади державного регулювання підприємницької діяльності: проблеми формування. *Право та інновації*. 2019. № 4 (28). С.21-26

13. Дякуновський О. Є. Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні та Республіці Польща: дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право (081 – Право). Донецький національний університет імені Василя Стуса, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2021. 277с.

14. Корнєєв Ю. В.. Підприємницьке право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 120 с.

15. Світличний, О. Правові погляди на поняття та призначення ліцензування видів господарської діяльності. *Economics and Law*, 2024. 74(3), 93–100. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.03.093>

16. Чуєнко В.І., Кузьмич А.А. Актуальні проблеми та перспективи реформування державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5.2020.с.91-95

17. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 424 с.

Тема 5. Державний контроль у сфері підприємницької діяльності (2 години) .

Методичні рекомендації: при вивченні теми державного контролю суб'єктів підприємницької діяльності рекомендується спочатку засвоїти класифікацію видів контролю (плановий, позаплановий, документальний, фактичний) та повноваження

основних контролюючих органів (Держпродспоживслужба, ДПС, Держпраці, екологічна інспекція). Особливу увагу слід приділити вивченню підстав для проведення позапланових перевірок, прав та обов'язків інспекторів і суб'єктів господарювання під час перевірок, а також процедури оформлення результатів контрольних заходів (складання актів, приписів, протоколів). Необхідно опрацювати механізми оскарження рішень контролюючих органів, види відповідальності за порушення законодавства та способи захисту прав підприємців при проведенні перевірок.

Питання для обговорення:

1. Поняття, суть і принципи державного контролю підприємницької діяльності
2. Форми державного контролю (нагляду).
3. Органи та їх повноваження щодо здійснення державного контролю.
4. Права та обов'язки суб'єкта підприємництва.
5. Відповідальність суб'єкта підприємництва та оскарження дій органів державного контролю.

Питання для самоконтролю:

1. Які види державного контролю суб'єктів господарювання існують в Україні та в чому полягають їх основні відмінності?
2. За яких підстав контролюючі органи мають право проводити позапланові перевірки суб'єктів підприємницької діяльності?
3. Які права та обов'язки мають інспектори контролюючих органів та суб'єкти господарювання під час проведення перевірки?
4. Яка процедура оформлення результатів перевірки та які документи складаються за її підсумками?
5. Які способи оскарження рішень контролюючих органів передбачені законодавством України та в які терміни це можна зробити?
6. Яка відповідальність передбачена для суб'єктів підприємницької діяльності за порушення вимог законодавства, виявлені під час державного контролю?

Практичні завдання:

Задача 1. До Держпродспоживслужби надійшла скарга від покупця про отруєння продукцією кафе "Смачна кава". Інспектори прибули для проведення позапланової перевірки без попередження. Директор кафе відмовився пускати інспекторів, посилаючись на те, що перевірка не внесена до річного плану і не було повідомлення за 10 днів. *Чи правомірні дії інспекторів? Чи правомірна відмова директора? Які наслідки відмови допустити інспекторів? Які документи мають пред'явити інспектори? Які дії має вчинити директор кафе?*

Задача 2 . Інспектори Держпродспоживслужби під час перевірки магазину

"Продукти+" вилучили для аналізу 15 одиниць товару загальною вартістю 8 000 грн без складання відповідного акта та без присутності понятих. Через тиждень надійшли результати експертизи, згідно з якими товар не відповідає стандартам. Директор магазину заперечує результати, посилаючись на порушення процедури відбору зразків. *Чи дотримана процедура вилучення товару? Чи можуть бути використані результати експертизи? Які права має суб'єкт господарювання? Як правильно має проводитися відбір зразків? Складіть заперечення щодо результатів перевірки.*

Задача 3. Під час планової перевірки ФОП Мельника інспектор ДПС вимагає надати бухгалтерські документи за останні 3 роки. Підприємець заявляє, що головний бухгалтер у відпустці, ключі від архіву у нього, а сам підприємець не знає, де знаходяться документи. Інспектор вважає це перешкоджанням перевірки. *Чи є це перешкоджанням проведенню перевірки? Які наслідки ненадання документів? Які дії може вчинити інспектор? Як правильно має вчинити підприємець? Яка відповідальність за перешкоджання перевірки?*

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
7. Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» від 18.05.2017 № 2042-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>
8. Бліхар М. Державний контроль за суб'єктами підприємницької діяльності: адміністративно-правові засади організації та функціонування. *Науковий вісник ХДУ. Серія Юридичні науки.* 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-5-3>
9. Гаврік Р. О., Галус О. О. Правові засади здійснення контролю у сфері господарської діяльності місцевими органами публічної адміністрації. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування.* 2024. №12. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-17>
10. Левченко Ю.Г., Слободян В.Я., Задніпряна-Корінна М.Ю., Слободян Н.Я.,

Данкевич А.Є. Правове регулювання господарської діяльності : Навч. посіб. [Електронний ресурс]. – К.: НУХТ, 2023. – 290 с.

11.Пунда О. Здійснення адміністративно-правового нагляду та контролю у сфері корпоративних та трудових відносин. Нове українське право. 2023. Вип. 3. С. 115–119. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.3.16>.

12.Світличний В.А. Об'єкт і предмет державного контролю у сфері господарської діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*.2023 № 8. С.309-312. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-8/71>

13.Сидоров Я. О. , С. М. Попович. Особливості здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Том 2 № 92. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.2.11>

14.Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю.Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 424 с.

15.Хитра О.Л., Стародубцева Т.Л., Хитра І.Я. Проблеми удосконалення державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання в Україні. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3186/1/хитра%20стаття.pdf>

16.Щеголь, А. М.Адміністративно-правова доктрина державного контролю у сфері господарської діяльності: концептуальні засади формування. Стратегії сталого розвитку суспільства в умовах сучасних глобальних викликів (м. Кам'янське, 10 квіт. 2025 р.) / ГО «Молодіжна Організація Починаючих Лідерів. - Кам'янське: ГО МОПЛ, 2025. - С. 41-46

Тема 5. Правовий режим майна суб'єктів підприємництва (2 години)

Методичні рекомендації: Вітчизняні науковці та практики дискутують щодо правового режиму майна суб'єктів підприємництва на сучасному етапі розвитку. У чинному законодавстві низкою спеціальних нормативно-правових актів встановлюється правовий режим майна, що закріплюється за певними суб'єктами підприємництва. Варто зауважити, що таке широке використання категорії правового режиму майна в різних галузях права підтверджує її універсалізм, однак вона була розроблена наукою господарського права і спрямована на встановлення особливого правового порядку формування (набуття), використання (експлуатації), вибуття (відчуження, споживання, знищення) майна та звернення стягнення на майно суб'єктів господарювання, що пов'язано з необхідністю чіткого правового механізму реалізації державою публічних інтересів

Питання для обговорення:

- 1.Поняття та зміст правового режиму майна суб'єктів підприємництва .
- 2.Поняття та склад майна суб'єктів підприємництва.
- 3.Правовий статус майна громадянина-підприємця.

4. Правовий режим майна юридичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності.
5. Права на майно структурних підрозділів суб'єктів господарювання.

Питання для самоконтролю:

1. Сформулюйте джерела формування майна суб'єкта підприємницької діяльності.
3. Визначте правовий режим майна, закріпленого за суб'єктом підприємництва на праві власності.
4. Назвіть повноваження суб'єкта підприємництва на майно, закріплене за ним на праві повного господарського відання.
5. Опишіть особливості формування статутного капіталу господарських товариств.
6. З'ясуйте особливості складу та використання майна господарських товариств.
7. Схарактеризуйте особливості правового статусу майна громадянина-підприємця.
8. Назвіть особливості складу і використання майна акціонерного товариства.

Практичні завдання:

Задача 1. Під час розлучення подружжя Іванцівих, дружина вимагала включення в склад спільного сумісного майна, що підлягає розподілу, усього майна приватного підприємства, заснованого її чоловіком під час спільного подружнього життя. Мотивувала вона це тим, що в статутний капітал було внесено 30 000 гривень, які в свою чергу були їх спільною сумісною власністю. Чоловік проти цього заперечував, оскільки дружина участі в підприємницькій діяльності не брала, а тому може претендувати лише на половину від внеску в статутний фонд, тобто на 15 000 гривень. *Дайте правову оцінку ситуації.*

Задача 2. До Голови правління ТзОВ звернулись з клопотанням про вступ до товариства:

громадянин-підприємець К. із внесенням у його статутний капітал коштів, одержаних ним у кредит; директор підприємства із внесенням у статутний капітал коштів, одержаних з бюджету міської ради; голова фермерського господарства із внесенням у статутний капітал майна, одержаного в заставу від благодійної організації.

Голова правління ТзОВ задовольнив усі клопотання, вважаючи, що усі внески відповідають джерелам формування майна товариства. *Дайте правову оцінку діям Голови правління ТзОВ.*

Задача 3. ФОП Ткаченко (одружений) взяв кредит на розвиток бізнесу - 1 000 000 грн. Бізнес збанкрутував. До складу майна входять квартира (куплена в шлюбі) - 1 500 000 грн; Автомобіль на ім'я дружини - 500 000 грн, дача (отримана дружиною у спадок) - 800 000 грн. *На яке майно може бути звернено стягнення? Яка частка дружини?*

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>

4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

7. Антошкіна В., Рассомахіна О. МАЙНОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА. *Національні інтереси України*. 2025. № 12(17). С.725-736. <https://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/33631/33599> 8. Боднар Т.В. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 2 (89). С.100-109. URL: http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-100-109.pdf

9. Булавін Д. Поділ майна з ФОП під час розлучення: позиція Верховного Суду. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/225840-podil-mayna-z-fop-pid-chas-rozluhennya-pozitsiya-verkhovnogo-sudu>

10. Гусь А.В. Нематеріальні активи: господарсько-правовий аспект: монографія / А.В. Гусь. Ужгород: ПП «АУТДОР - ШАРК», 2015. 248 с.

11. Літошенко О.С. Правовий режим майна державних і комунальних підприємств. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №1. С.96-99

12. Милостива І. Поділ бізнесу подружжя: позиції судів. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/podil-biznesu-podruzzhya-poziciyi-sudiv.html>

13. Подоляк А. Захист прав на чуже майно у сфері господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №7. С.45-52

14. Черненко О. Правовий режим майна державних акціонерних товариств. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №12. С.130-133. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/25.pdf>

15. Щербина В. С. Господарське право : підручник / В. С. Щербина. 6-те вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. 640 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Scherbyna_Valentyn/Hospodarske_pravo.pdf?PHPSESSID=773tlh4cn7pmtssn0fbe5rnhi0

16. Щербина В. Право господарського відання і право оперативного управління: поняття, зміст та сфера застосування в Україні. *Право України*. 2018. №6. С.13-30.

17. Щербина В.С. Поняття і склад майна господарського призначення. *Право і*

http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/1_2020/part_1/31.pdf

18.Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю.Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 424 с.

Тема 6. Договори у сфері підприємницької діяльності (2 години).

Методичні рекомендації: В законодавстві немає чіткого визначення поняття господарського договору, в тому числі і підприємницького договору.

Загальні та особливі положення про цивільно- правовий договір та його різновиди можна з'ясувати на основі книги 5 ЦК України. Вивчення даної теми пов'язане із дослідженням видів, форми, порядку укладення та розірвання підприємницьких договорів

Питання для обговорення:

- 1.Поняття та ознаки підприємницького договору.
- 2.Види підприємницьких договорів.
- 3.Форма підприємницьких договорів.
- 4.Порядок укладення, зміна і розірвання підприємницьких договорів.
- 5.Відповідальність за порушення договірних зобов'язань.

Практичні завдання:

Задача 1.Між ПП «Волошка» та ТОВ «Спорткомплекс «Дельфи» було досягнуто домовленість про продаж спортивного обладнання. Домовленість оформлена представниками сторін протоколом про наміри. *Визначте юридичні наслідки його укладення для сторін. Як зміняться ці наслідки у разі зазначення у протоколі про надання йому сили попереднього договору?*

Задача 2. ТОВ "Логістик" уклало договір на транспортні послуги з ТОВ "Перевізник" на 1 рік. Через 4 місяці "Логістик" виявляє систематичні порушення: затримки доставки, пошкодження вантажів. "Логістик" хоче розірвати договір достроково. **За яких умов можна розірвати договір достроково?**

Задача 3. Приватне підприємство (ПП) «А» і ТОВ «Р» уклали договір поставки, за яким ПП прийняло зобов'язання поставити ТОВ автозапчастини до трактора. Проте в договорі не було зазначено: а) асортимент запчастин, б) вимоги щодо їх якості. Після поставки першої партії запчастин ПП «А» з'ясувало, що поставлена продукція не відповідає усним домовленостям з постачальником щодо її асортименту та якості. Вимогу замінити поставлені запчастини на інші, що відповідають усним домовленостям, ТОВ «Р» проігнорувало.

Чи є цей договір чинним?Які умови договору є істотними?Які наслідки відсутності в договорі хоча б однієї з істотних умов?Чи є правомірними вимоги ПП «А»?Вирішіть цей спір, посилаючись на відповідні положення актів законодавства.

Задача 4. ТОВ "Агрокомпанія" здає на зберігання 500 тонн зерна на елеватор (ТОВ "Зерносховище"): Умовами договору передбачено: термін зберігання: 6 місяців;плата: 50 грн/тонна на місяць, видано складське свідоцтво. Через 3 місяці покладавець продав товар третій особі, на складі виявлено нестачу 20 тонн, якість зерна погіршилася через неналежні умови. *Хто відповідає за нестачу та псування? Чи може складське свідоцтво бути предметом застави? Які обов'язки зберігача щодо умов зберігання? Як визначається розмір збитків?*

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки господарського договору?
2. Назвіть види господарських договорів.
3. Які умови договору визнаються істотними?
4. Які правові наслідки виникають у разі недосягнення сторонами згоди щодо істотних умов договору?
5. Чим відрізняється договір (протокол) про наміри від попереднього договору?
6. Чи вправі сторони договору врегулювати свої відносини інакше, ніж це передбачено положеннями цивільного законодавства? В яких випадках?
7. За яких підстав допускається розірвання чи зміна договору в односторонньому порядку?
8. Який порядок зміни чи дострокового розірвання договору в односторонньому порядку?
9. Які види недійсних договорів?
10. Назвіть відмінності нікчемних та оспорюваних договорів.
11. Які умови відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань?
12. Які підстави звільнення від відповідальності за невиконання зобов'язань?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

4. Бабій А.О.Одностороння зміна та розірвання господарського договору [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Бабій Анастасія Олександрівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 20 с.

5. Безклуба О. Електронна форма господарських договорів // Актуальні питання державотворення в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. Дню науки юрид. ф-ту 20 трав. 2016 р. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т, Рада молодих вчених, Наук. т-во студентів ; [редкол.: І.С. Гриценко та ін. ; уклад.: І.С. Сахарук, А.О. Левченко, А.В. Дідилівський]. Київ : Київський університет, 2016. Т. 2. С. 98- 100

6. Беляєвич О.А.Господарське договірне право України (теоретичні аспекти) [Текст] / О. А. Беляєвич. - К. : Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

7.Борсук Н.Я., Кикоть П.В. Господарсько-правове регулювання договірних об'єктів інтелектуальної власності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Випуск 75: частина 1.С.155-160

8. Голіна О.В.Господарсько-правова інституціоналізація договорів про надання послуг [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Голіна Олена Володимирівна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2016. - 20 с.

9.Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с

10.Коваленко І. А. Господарські договори: порядок укладення та недійсність / І. А. Коваленко, Я. Самощенко // *Innovations and prospects of world science : proceedings of II International scientific and practical conference, Vancouver, Canada, 6-8 October 2021. – Perfect Publishing, Vancouver, Canada, 2021. –P. 615-622.*

11.Поєдинок В.В.Несправедливі умови в господарських договорах. *Економіка та право*. 2019. № 4 (55).С.24-31

12.Проблеми правового регулювання договірних відносин суб'єктів господарювання: монографія / В. М. Адам та ін.; за заг. ред. М. С. Долинської. Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2019. 247 с.

13. Пшенічнова З.І., Севастьянова А.Ю. Місце господарського договору в системі господарського права:значення та ознаки. *Молодий вчений*.2018.№ 11 (63).С.908-911

14. Піддубна В.Ф.Договір купівлі-продажу підприємства: правові аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021.№ 4.С.259-261

15.Щербина В. С. Господарське право: підручник. 3-те вид., перероб. і доп. К.: Юрінком Інтер. 2011. 656 с.

16.Artur Pohořilko. Укладення господарських договорів у сфері електронної комерції. *Studia Prawnoustrojowe* 54. URL: <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/sp/article/view/7186/5717>

Тема 7. Припинення підприємницької діяльності. (2 години).

Методичні рекомендації: Юридична особа припиняється через такі основні

форми: добровільне припинення та примусове припинення. В ході підготовки до семінарського заняття здобувачі повинні визначити форми припинення юридичної особи шляхом реорганізації. Особливу увагу слід звернути на порядок ліквідації юридичної особи та задоволення вимог кредиторів у разі ліквідації платоспроможної юридичної особи. В процесі підготовки до семінарського заняття здобувачі повинні визначити поняття та характерні риси банкрутства як правового інституту, детально ознайомитися із положеннями Кодексу України із процедур банкрутства, а саме підстав виникнення банкрутства, суб'єктів провадження у справі про банкрутство, основними процедурами пов'язаними із банкрутством, а також із особливостями провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб- підприємців.

Питання для обговорення:

1. Інститут припинення суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, підстави, та форми.
2. Реорганізації суб'єктів підприємницької діяльності
3. Порядок ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності
4. Особливості здійснення державної реєстрації припинення.
5. Особливості припинення акціонерних товариств.

Практичні завдання:

Завдання 1. Проаналізуйте наступні випадки та визначте спосіб припинення юридичної особи (реорганізація чи ліквідація):

- ТОВ "Альфа" та ТОВ "Бета" об'єднуються для створення ТОВ "Гамма"
- ПрАТ "Техно" за рішенням суду визнано банкрутом
- ТОВ "Логістика" розподіляється на три окремі товариства
- ФГ "Урожай" припиняється за рішенням учасників у зв'язку з досягненням мети діяльності
- ТОВ "Медіа" приєднується до ТОВ "Преса"

Визначте спосіб припинення для кожного випадку. Вкажіть форму реорганізації (якщо це реорганізація).

Задача 1. Загальні збори учасників ТОВ "БудМатеріали" прийняли рішення про ліквідацію товариства у зв'язку з нерентабельністю діяльності. Статутний капітал становить 500 000 грн, учасників – 3 особи. Підприємство має офісне приміщення у власності, обладнання, товарні залишки, дебіторську та кредиторську заборгованість.

Складіть покроковий алгоритм добровільної ліквідації. Визначте склад ліквідаційної комісії. Розробіть проект рішення загальних зборів про ліквідацію. Складіть перелік документів для державної реєстрації припинення. Визначте терміни виконання кожного етапу. Визначте черговість задоволення вимог кредиторів

Задача 2. Збори учасників ТОВ "Сенс" прийняли рішення про ліквідацію товариства

і звернулися до органу державної реєстрації для реєстрації припинення товариства. Проте державний реєстратор залишив документи без розгляду, бо вони були подані не в повному обсязі: не вистачало засновницьких документів.

Які документи подаються для припинення юридичної особи державному реєстратору? Чи правомірні дії державного реєстратора щодо залишення без розгляду документів ТОВ «Сенс»?

Задача 3. ТОВ "Інновації" (3 учасники, статутний капітал 300 000 грн) вирішило перетворитися на ПрАТ "Інновації" для залучення інвестицій через продаж акцій. Опишіть процедуру перетворення. Які документи необхідні? Як визначається кількість та номінальна вартість акцій? Які права отримують учасники ТОВ в новоствореному ПрАТ? Чи змінюються зобов'язання товариства? Складіть передавальний акт. Які додаткові вимоги до ПрАТ порівняно з ТОВ?

Питання для самоконтролю:

1. Які правові форми припинення суб'єктів підприємницької діяльності?
2. Чи є тотожними поняття «припинення підприємницької діяльності» та «припинення юридичної особи»?
3. Які заходи включає в себе процедура ліквідації юридичної особи?
4. За яких умов претензії кредиторів визнаються погашеними?
5. Яким чином діє принцип мовчазної згоди під час реєстрації припинення юридичної особи чи фізичної особи-підприємця?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
6. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
7. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
8. Войнарівський М. М. Щодо значення та особливостей примусової ліквідації (припинення) суб'єкта господарювання як адміністративно-господарської санкції.

Прикарпатський юридичний вісник. 2024. Випуск 6 (59). С.27-33.
http://pjuv.nuoua.od.ua/v6_2024/8.pdf

9. Зелінський О.І. Праове регулювання реорганізації юридичних осіб: національний та європейський виміри. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 1.
http://lsej.org.ua/1_2025/31.pdf

10. Жуков С.В. Господарсько-правові процедури ліквідації підприємств: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04.2013. 24 с.

11. Марченко О.В. Особливості припинення юридичних осіб у контексті реформи правового забезпечення господарської діяльності в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2025. випуск №01. С.267-271. <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/02/45.pdf>

12. М. Коверзнев, Г. Коверзнева. Правовий аспект реорганізації юридичних осіб. Підприємництво, господарство і право. 2017. №6. С.29-31 <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/6/7.pdf>

13. Корнєєв Ю. В.. Підприємницьке право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 120 с. 14. Кундеус О.М. Процедурні механізми банкрутства і санації підприємства. *Інноваційна економіка : науково-виробничий журнал* . 2016. № 9/10 (65). С. 196-203.

14. Мандичев Д. Судовий контроль у процедурі банкрутства фізичних осіб. *Публічне право.* 2021. № 3 (43). С.88-95

15. Островський С. О. Основні зміни щодо процедури банкрутства відповідно до Кодексу з процедур банкрутства. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* . № 2. 2019. С.118-121.

16. НАУКОВИЙ ВИСНОВОК щодо застосування статей 16, 105, 110, 112 Цивільного кодексу України. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/nauk_visn/Nauk_visn_911_3135_20.pdf

17. Правові засади створення, діяльності та припинення юридичних осіб в Україні: навч. посібник / Ю. М. Юркевич, У. Б. Андрусів, О. Б. ВербаСидор та ін.; за ред. Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 412 с <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2743/1/Юркевич%20Правові%20засади.pdf>

18. Прилуцький Р.Б. Банкрутство фізичної особи – підприємця. *Юридична наука : науковий юридичний журнал* .Київ, 2012. № 6. С. 53-58.

19. Сирота Д.І. Правове положення фізичної особи- банкрута в Україні . *Юридичний науковий електронний журнал.* 2020. №8. С.160-162

20. Сіщук Л. В. Реорганізація юридичних осіб: теоретико- правові аспекти. URL: <https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CAIQw7AJahcKEwjo3Pis4pWAAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=http%3A%2F%2Fwww.irbis-nbuv.gov.ua%2Fcgi->

bin%2Ffirbis_nbuv%2Fcgirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2FFpip_2015_14_10.pdf&psig=A0vVaw11mOFkwAj_76JWVI4z_O98&ust=1689684015341538&cshid=1689597700501837&opi=89978449

21. Стратюк О.М. Підстави ліквідації підприємницьких юридичних осіб. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №3. С. 126-129.

22. Щербина В. С. Господарське право: підручник. – 3-те вид., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер. 2011. 656 с.

23. Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей / За загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. К.: Алерта, 2019. 216 с.

Тема 9. Банкрутство суб'єктів підприємництва (2 години).

Методичні рекомендації: Регулювання процедури банкрутства суб'єктів господарської діяльності здійснюється Кодексом України з процедур банкрутства. Згідно зі ст. 1 КзПБ банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури. Неплатоспроможність - неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених КзПБ.

Питання для обговорення:

1. Інститут банкрутства та його правове значення.
2. Підстави та процедура банкрутства юридичної особи.
3. Підстави та процедура банкрутства фізичної особи підприємця.
4. Особливості провадження у справах про банкрутство окремих юридичних осіб (страховиків, банків, кредитних спілок, фермерських господарств)

Практичні завдання:

Задача 1. Після перевірки ПП «КВАНТ» працівники податкової служби прийняли рішення про ліквідацію підприємства. *Чи уповноважений податковий орган звертатися до господарського суду з заявою про ліквідацію підприємства? Чи може входити до складу ліквідаційної комісії? Проаналізуйте ситуацію.*

Задача 2. У процесі ліквідаційної процедури ФОП Іваненко виявлені такі зобов'язання: заборгованість зі сплати аліментів - 45 тис. грн, заробітна плата працівникам - 180 тис. грн, заборгованість за кредитом у банку - 320 тис. грн, заборгованість за поставлену продукцію постачальникам - 150 тис. грн, податкова заборгованість - 95 тис. грн. Сума коштів від реалізації майна - 600 тис. грн. *Визначте чергу задоволення вимог кредиторів. Розрахуйте суми, які отримає кожен кредитор.*

Обґрунтуйте свої розрахунки посиланнями на законодавство

Задача 3. ТОВ "Прогрес" має заборгованість перед кредиторами на суму 850 тис. грн, строк виконання зобов'язань минув 4 місяці тому. Балансова вартість активів підприємства - 2,3 млн грн. *Визначте, чи є підстави для порушення справи про банкрутство. Які суб'єкти мають право подати заяву про порушення справи? Розрахуйте мінімальний розмір заборгованості для порушення справи про банкрутство згідно з чинним законодавством*

Задача 4. До господарського суду із заявою про визнання банкрутом ФОП Савчин А.В. звернулося ТОВ «Алерта», вказують що сума заборгованості за невиконання договору поставки становить 150 тис. грн. При цьому іншого майна у ФОП на яке може бути звернено стягнення не має і виконання договору в подальшому є неможливим. *Чи є підстави для визнання ФОП банкрутом? Яка процедура? Чи дотримані законодавчі вимоги для визнання ФОП банкрутом?*

Питання для самоконтролю:

1. Що таке банкрутство (неспроможність) суб'єкта підприємницької діяльності?
2. Які ознаки свідчать про неплатоспроможність боржника згідно з Кодексом України з процедур банкрутства?
3. Які види процедур банкрутства передбачені законодавством України?
4. Хто може виступати ініціатором порушення справи про банкрутство?
5. Які права та обов'язки арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора)?
6. У якій черговості задовольняються вимоги кредиторів при ліквідації банкрута?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
6. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
7. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

8. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
9. Боярчуков М. Банкрутство фізичних осіб: вплив війни на процедуру. Судова практика. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/bankrutstvo-fizichnih-osib-vpliv-viyni-na-proceduru-sudova-praktika.html>
10. Грабован Л.І. Захист прав кредиторів у Кодексі України з процедур банкрутства. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/19692/Грабован%20Л.%20І.%20Захист%20прав%20кредиторів%20у%20Кодексі%20України%20з%20процедур%20банкрутства.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
11. Кобзєва Т.А., Заїка К.П. Концептуальні підходи до розвитку та становлення інституту банкрутства в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.79>
12. Левченко Ю.Г., Слободян В.Я., Задніпряна-Корінна М.Ю., Слободян Н.Я., Данкевич А.Є. Правове регулювання господарської діяльності : Навч. посіб. [Електронний ресурс]. – К.: НУХТ, 2023. – 290 с.
13. Правові засади створення, діяльності та припинення юридичних осіб в Україні: навч. посібник / Ю. М. Юркевич, У. Б. Андрусів, О. Б. ВербаСидор та ін.; за ред. Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 412 с <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2743/1/Юркевич%20Правові%20засади.pdf>
14. Селевко В.Б., Федосенко Н.А. Добросовісність боржника в процедурі банкрутства: правовий та морально-психологічний вимір. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2024. Випуск 83: частина 1. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/07/38.pdf>
15. Самойленко Г.В., Ткалич М.О., Колодіна А.С. Сучасний стан та перспективи удосконалення законодавства України про банкрутство. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. №9. С.380-394. http://www.lsej.org.ua/9_2021/98.pdf
16. Швидка Т. І. Правове регулювання відносин неплатоспроможності та банкрутства : навч. посіб. / Т. І. Швидка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого.. – 2-те вид., перероб. і допов.– Харків : Право, 2023. – 146 с.

Тема 10. Юридична відповідальність за порушення у сфері підприємництва (2 години).

Методичні рекомендації: Суб'єкти підприємницької діяльності несуть цивільно-правову та господарсько-правову відповідальність за правопорушення у сфері господарювання шляхом застосування до правопорушників господарських санкцій на підставах і в порядку, передбачених ГК, іншими законами та договорами. Важливо дослідити більш детально такі види господарських санкції за порушення у сфері підприємницької діяльності як відшкодування збитків; штрафні санкції; оперативно-господарські санкції; адміністративно-господарські санкції та особливості їх

застосування.

Питання для обговорення:

1. Поняття, види та підстави виникнення відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Цивільно-правова відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, підстави виникнення та форми.
3. Відшкодування збитків як форма відповідальності.
4. Адміністративно-господарські санкції: поняття та види.

Практичні завдання:

Задача 1. В результаті ухилення від виконання зобов'язань ПП Іванковського Л.І. по перевезенню туристів на замовлення ТОВ «Турагенція «Всесвіт», останнє понесло матеріальні збитки у вигляді виплачених кожному туристу (30 чоловік) штрафних санкцій у розмірі 300грн., а також неотримання прибутку (100грн з кожного туриста) через вимушену відміну екскурсії та повернення коштів туристам. Крім цього, була заподіяна моральна шкода, що виражалась у зниженні ділової репутації Турагенції. Це стало підставою для звернення останньої до суду з позовом про стягнення вартості оплачених, але не наданих транспортних послуг у сумі 3000грн., передбаченого договором за ненадання послуг перевізником штрафу у розмірі 50000грн., збитків у сумі 12000грн., а також моральної шкоди у сумі 25000грн.

Дайте аналіз обґрунтованості вимог Турагенції з посиланням на відповідні норми чинного законодавства. Визначте вид відповідальності ПП Іванковського Л.І., а також проаналізуйте її підстави.

Задача 2. ПрАТ «Київбуд» (Покупець) і ТОВ «ЖБК-8» (Постачальник) укладений договір поставки залізобетонних конструкцій. Яких-небудь санкцій за невиконання (неналежне виконання) сторонами своїх зобов'язань договір поставки не містить. Яку відповідальність і на підставі якої норми закону понесе Покупець у випадку затримки оплати товару?

Питання для самоконтролю:

1. Що таке цивільно-правова відповідальність?
2. Які види збитків Ви знаєте?
3. Які форми цивільно-правової відповідальності існують (відшкодування збитків, сплата неустойки, штрафу, пені)?
4. Які умови настання цивільно-правової відповідальності?
5. Які наслідки настають при невиконанні або неналежному виконанні господарських договорів?
6. Чи можливе звільнення від відповідальності за порушення зобов'язань?

7. В чому відмінність адміністративно-господарських санкцій та адміністративної відповідальності?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
7. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр#Text>
9. Кодекс України про надра від 27.07.1994 № 132/94-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр#Text>
10. Бурносенкова І.А. Відповідальність учасників господарських товариств за законодавством України та деяких зарубіжних країн: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2021. 23 с.
11. Згама А. О. Звільнення від господарсько-правової відповідальності: актуальні питання в умовах карантину. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12872/Згама%20%20А.%20О.%20Звільнення%20від%20господарсько-правової%20відповідальності....pdf?sequence=1&isAllowed=y>
12. Кулаков В. В. Деякі питання відповідальності учасників товариства з обмеженою відповідальністю. *Право та інновації*. 2019. № 2 (26). С. 95-99
13. Загорняк Н.Б. Сучасні проблеми відповідальності за умисне невиконання підприємцем договірних зобов'язань. *Вісник Академії адвокатури України*. 2018. Т. 15, № 1/2 (40/41). С. 62-68.
14. Заярний О.А. Відповідальність в організаційно-господарських відносинах : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Заярний О.А. ; КНУТШ. Київ, 2011. 222 с.
15. Лещенко Н.С. Господарсько-правові санкції за порушення позадоговірних зобов'язань у сфері капітального будівництва: види та особливості застосування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Серія ПРАВО.

Випуск 51. Том 1.С.124-127

16.Мамедова С. Підстави застосування штрафних санкцій в господарському праві України.*Підприємництво, господарство і право.*2019.№11.С.98-105

17.Моргунова Т.Господарські санкції як правовий засіб відповідальності у сфері господарювання.*Юридичний бюлетень.*2020.випуск 14. С.109-116

18..Солонар А.В.Особливості юридичної відповідальності державного реєстратора юридичних осіб та фізичних осіб- підприємців. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/37726/1/Solonar_responsibility.pdf

19.Соколовська Ю.В. Учасники підприємницьких товариств як суб'єкти цивільно- правової відповідальності у корпоративних відносинах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019. 20 с.

20.Руденко, Л. Д., Горобець, Н. С., & Корощенко, К. Р. Особливості застосування штрафних санкцій у господарсько-договірних відносинах. *Київський часопис права.*(2023). (3), 42-48. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.3.6>

21.Парасюк В. М., Парасюк М. В., Правовий зв'язок організаційно- правової форми юридичної особи з особливостями її цивільно-правової відповідальності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* № 1. 2021.С.50-55

22.Судова практика у господарських спорах щодо відповідальності за порушення зобов'язань. Юрисдикція спорів щодо відповідальності за порушення зобов'язань. Збитки, заподіяні у спорах щодо порушення зобов'язань. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Zuyv_29_11_2021_prez.pdf

Тема 11. Захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності (2 години).

Методичні рекомендації: При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на конституційні гарантії захисту прав суб'єктів господарювання та механізми їх практичної реалізації. Особливу увагу слід приділити формам захисту підприємницької діяльності: судовому, адміністративному та самозахисту. Важливо розглянути роль бізнес-омбудсмена як інституції захисту прав підприємців від дій органів державної влади. Здобувачам рекомендується проаналізувати типові порушення прав суб'єктів підприємництва та способи їх усунення відповідно до чинного законодавства. Доцільно також ознайомитися з практикою Європейського суду з прав людини щодо захисту права власності та свободи підприємницької діяльності. При підготовці до семінарських занять варто опрацювати конкретні судові рішення у справах про захист прав підприємців для кращого розуміння механізмів правового захисту.

Питання для обговорення:

- 1.Право на захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Способи захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.

- 3.Адміністративно-правовий захист інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.
  - 3.1. захист прав судом та уповноваженими органами державної влади
  - 3.2. захист прав нотаріусом
- 4.Альтернативні способи вирішення спорів між суб'єктами господарювання (АВС).Медіація як досудовий альтернативний спосіб врегулювання спорів між суб'єктами господарювання.
5. Захист прав у суб'єктів підприємницької діяльності міжнародному комерційному арбітражі.

Питання для самоконтролю:

- 1.Що таке захист прав суб'єктів підприємницької діяльності?
2. Які форми захисту існують (юрисдикційна та неюрисдикційна)?
- 3.У чому різниця між судовим та позасудовим захистом прав?
- 4.Які способи захисту цивільних прав та інтересів передбачені законодавством (визнання права, відновлення становища, припинення дії, відшкодування збитків тощо)?
- 5.Коли застосовується кожен із способів захисту?
- 6.Що таке медіація, арбітраж та третейський розгляд?
- 7.Які переваги альтернативного вирішення господарських спорів порівняно із судовим розглядом?
- 8.Яка юридична сила рішень третейських судів?

Практичні завдання:

Задача 1. ТОВ "Будівельник" уклало договір підряду з ТОВ "Замовник" на будівництво складського приміщення. Після виконання робіт замовник відмовився приймати об'єкт, посилаючись на неналежну якість, хоча акт експертизи підтвердив відповідність роботи проектній документації. Оплата не здійснена протягом 3 місяців. *Визначте, які права ТОВ "Будівельник" порушені. Оберіть найбільш ефективний спосіб захисту порушеного права*

Задача 2. Завод гумових виробів розробив та випустив серію дитячих іграшок, які сподобались споживачам і стали користуватись великим попитом. Згодом в магазинах почали з'являтися аналогічні на вигляд іграшки, але в іншій упаковці, на якій було зазначено інформацію про іншого виробника. *Дайте консультацію Заводу гумових виробів щодо можливих шляхів захисту своїх інтересів в адміністративному порядку.*

Задача 3. ФОП Петренко протягом 8 місяців не може отримати дозвіл на будівництво від місцевої державної адміністрації, хоча надав усі необхідні документи. Чинovníки постійно знаходять нові формальні підстави для відмови. *Чи може ФОП Петренко звернутися до Ради бізнес-омбудсмена? Які питання входять до*

компетенції бізнес-омбудсмена? Які інші способи захисту прав можливі в даній ситуації? Чи може ФОП одночасно звертатися до суду та до бізнес-омбудсмена?

Задача 4. ТОВ "Оригінал" виявило, що конкурент ТОВ "Копія" використовує товарний знак, схожий до ступеня змішування з торговою маркою "Оригіналу", введений в обіг на 5 років раніше. Це призводить до плутанини серед споживачів. Чи наявні порушення прав ТОВ «Оригінал»? До яких органів може звернутися ТОВ "Оригінал"? Які способи захисту можуть бути застосовані?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
7. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр#Text>
9. Кодекс України про надра від 27.07.1994 № 132/94-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр#Text>
10. Закон України «Про третейські суди» від 11.05.2004 № 1701-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>
11. Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021 № 1875-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
12. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
13. Дерев'янко Б. В., Туркот О. А. Захист прав суб'єктів господарювання: навчальний посібник / за ред. д-ра юрид. наук, проф. Б. В. Дерев'янка; 2-е вид., переробл. і доповн.; МВС України, Донецький юридичний інститут. Львів : Ліга-Прес, 2019. 150 с.
14. Лаврін О. Позасудовий захист прав суб'єктів господарювання та його значення в сучасних умовах . *Економіка та право*. 2024. № 1. С. 28-38.
15. Бобрик В.І., Шевчук О.М. Альтернативне вирішення господарських спорів: теорія і практика: Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2019. 456 с.

16.Подцерковний О.П. Досудове врегулювання господарських спорів: Монографія. Х.: Право, 2020. 312 с.

17.Ханик-Посполітак Р.Ю. Рада бізнес-омбудсмен: правові підстави діяльності в умовах війни Сучасні виклики приватного права в умовах війни: збірник наукових праць учасників круглого столу (1 лютого 2024 року, Київ, Україна)., 2024. С. 137-139. URI <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/29251>

18.Ходико Ю.Є., Дякович М.М. Медіація в господарських спорах: практичний посібник. К.2022. 268 с.

Тема 12. Правове регулювання конкуренції та монополії суб'єктів підприємництва (2 години).

Методичні рекомендації: економічна конкуренція — змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибрати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку. Для детального вивчення даної теми необхідно ознайомитися із Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 року та Законом України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 року. Крім того, необхідно з'ясувати поняття «недобросовісна конкуренція» та які дії вказують на її виникнення. Від недобросовісної конкуренції потрібно відрізнити діяння, які становлять економічну конкуренцію. Такі порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності викликають необхідність застосування спеціальних способів захисту таких прав, відповідно до положень вищезазначених законів. Особливої уваги заслуговує питання відповідальності за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства.

Питання для обговорення:

1. Система нормативно-правового регулювання економічної конкуренції та монополістичної діяльності. Органи державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності .
2. Поняття, ознаки та принципи економічної конкуренції.
3. Недобросовісна конкуренція. Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції.
4. Захист підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції.
5. Відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства.

Практичні завдання:

Задача 1.ДПС під час перевірки ТОВ «Мінеральні води-7» виявила у цеху лінію, на якій здійснювався розлив води у пляшки з етикетками мінеральної води

«Боржомі». Кваліфікуйте дії ТОВ «Мінеральні води-7» та його посадових осіб. Які органи уповноважені притягати за вчинення зазначених дій до відповідальності? Яка відповідальність передбачена за подібні дії?

Задача 2. ПрАТ "Водоканал" (100% ринку водопостачання в місті) відмовляється укладати договори з новими споживачами, якщо вони не погоджуються додатково оплачувати послуги з обслуговування зовнішніх мереж, що не передбачено тарифами.

Визначте, чи є "Водоканал" суб'єктом господарювання, що займає монополне становище? Кваліфікуйте дії за статтями Закону "Про захист економічної конкуренції"? Які заходи може застосувати АМКУ?

Задача 3. Омельченко А., будучи комерційним директором АТ «Оksamит», яке займається продажем будівельної техніки, під час професійної виставки домовилось з Климентом С., що є начальником відділу маркетингу ПП «СпецБудТехніка», про наступне. Клименко С. погодився направляти потенційних покупців, яких він буде знаходити під час своєї роботи, для укладання договорів поставки до ПП «СпецБудТехніка», яке має асортимент продукції дуже схожий з АТ «Оksamит». Кваліфікуйте дії згаданих вище осіб. Яка відповідальність передбачена за подібні дії?

Задача 4. ТОВ "Альфа" та ТОВ "Бета" - два найбільші виробники цукру в регіоні (частки ринку 45% і 40%). На зустрічі їхні директори досягли усної домовленості встановити ціну 25 грн/кг і не знижувати її протягом року. Які норми Закону України "Про захист економічної конкуренції" порушені? Який вид антиконкурентних узгоджених дій має місце? Які штрафні санкції можуть бути застосовані?

Питання для самоконтролю:

1. Що таке економічна конкуренція?
2. Який орган здійснює управління у сфері захисту економічної конкуренції? Які його основні завдання?
3. За яких умов становище суб'єкта господарювання визнається монополним?
4. Які дії органів державної влади та місцевого самоврядування визнаються антиконкурентними?
5. Що таке недобросовісна конкуренція? Наведіть приклади її проявів.
6. Що таке концентрація суб'єктів господарювання?
7. За яких умов суб'єкти господарювання повинні отримувати дозвіл на здійснення концентрації? Які державні органи уповноважені видавати такі дозволи?
8. Які види санкцій застосовуються у разі порушення законодавства у сфері захисту економічної конкуренції?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб

окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

7. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

8. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

9. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр#Text>

10. Закон України «Про природні монополії» від 20.04.2000 № 1682-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#Text>

11. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 № 3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>

12. Вишневецький В. Л., Івахненко І. М. Адаптація конкурентного законодавства України до права Європейського Союзу на сучасному етапі Євроінтеграційного процесу. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 6 (47), 2022. С. 217-221

13. Журик Ю. В. Антимонопольно-конкурентне право України. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 272 с.

14. Андрощук Г. О. Конкурентне право: захист від недобросовісної конкуренції. Київ: Юстініан, 2012. 471 с.

15. Борисенко З. М. Правове регулювання захисту економічної конкуренції. 2017. 57 с.

16. Лук'янець, В. С. Міжнародні інституції у забезпеченні чесної конкуренції. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2019. (35). С. 98–113.

17. Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко. Господарське право України. Загальна частина: підручник / за заг. ред. Г. В. Смолина. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 484 с.

18. Орлова О. Правові засади функціонування суб'єктів природних монополій. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 99-103

19. Полюхович В. Перспективи вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції (з практики законотворення). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 51-60

20. Сус М. С. Нормативно-правове забезпечення дотримання прав суб'єктів господарювання під час перевірок Антимонопольного комітету України в контексті антимонопольної реформи в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного*

Університету. 2024. Випуск 81: частина 1.С.151-159. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/25.pdf>

21.Сидор В.Д.,Василенко Є.В. Становлення та розвиток інституту відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. *Legal Bulletin*.2023.С 45–50. <https://doi.org/10.31732/2708-33X-2023-07-45-50>

22.Швидка Т.І. Історія формування антимонопольної політики та законодавства в Європейському союзі.*Право і суспільство*.2019. № 1 частина 2.С.176-181.

23. Швидка Т. І. Антимонопольно-конкурентне право : навч. посіб. / Т. І. Швидка. Харків : Право, 2024. 184 с

Тема 13. Інвестиційна діяльність у сфері підприємництва (2 години).

Методичні рекомендації: При вивченні теми інвестиційної діяльності необхідно насамперед засвоїти базові поняття: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестор, об'єкт інвестування, а також розмежувати поняття «суб'єкти» та «учасники» інвестиційної діяльності відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність». Рекомендується детально опрацювати спеціальні режими інвестування, зокрема концесію та державно-приватне партнерство, які регулюються окремими законами та мають особливі процедури реалізації. При підготовці до практичних занять необхідно вміти складати та аналізувати інвестиційні договори, визначати їх істотні умови, права та обов'язки сторін, а також механізми захисту прав інвесторів у разі порушень.

Питання для обговорення:

1. Поняття та правова природа, ознаки та принципи інвестиційної діяльності.
2. Правове регулювання інвестиційної діяльності.
3. Суб'єкти інвестиційної діяльності.
4. Поняття та види інвестиційних договорів.
5. Відповідальності за порушення інвестиційного законодавства.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні ознаки інвестиційної діяльності та чим вона відрізняється від звичайної господарської діяльності?
2. Хто може бути інвестором в Україні і які права та гарантії надає законодавство іноземним інвесторам?
3. Які форми може приймати іноземна інвестиція згідно з Законом України "Про режим іноземного інвестування"?
4. У чому полягає різниця між концесією та державно-приватним партнерством як формами інвестування?
5. Які основні способи захисту прав інвесторів передбачені законодавством України і яких органів можна звернутися у разі порушення інвестиційних прав?

6. Які існують механізми державної підтримки інвесторів?

Практичні завдання:

Задача 1. Компанія "Global Invest Ltd" (Велика Британія) придбала 100% статутного капіталу ТОВ "Українські технології" шляхом внесення грошових коштів у розмірі 5 млн доларів США. Через рік компанія планує додатково внести обладнання вартістю 2 млн доларів та права на використання торгової марки вартістю 500 тис. доларів. Чи є компанія "Global Invest Ltd" іноземним інвестором за законодавством України? Які форми іноземних інвестицій використані в даному випадку? Які гарантії має іноземний інвестор згідно з законодавством?

Задача 2. ТОВ "Будівельна компанія" (інвестор) уклало договір з ПрАТ "Девелопер" (замовник) про фінансування будівництва торгово-розважального центру. Згідно з договором, інвестор зобов'язався надати 100 млн грн, а замовник - передати інвестору 40% площ у готовому об'єкті. Через 2 роки будівництво не завершено, кошти витрачено, але замовник відмовляється виконувати зобов'язання, посилаючись на економічну кризу. *Чи є даний договір інвестиційним договором? Які істотні умови повинен містити інвестиційний договір? Які способи захисту має інвестор?*

Задача 3. Іноземна компанія "RoadBuild International" виграла конкурс на право концесії автомобільної дороги державного значення строком на 30 років. Згідно з концесійним договором, концесіонер зобов'язався реконструювати дорогу та утримувати її в належному стані, отримавши право стягувати плату з користувачів. Через 5 років держава прийняла рішення про дострокове припинення концесії без виплати компенсації, мотивуючи це державною необхідністю. *Чи є правомірним рішення держави про дострокове припинення концесії? Які умови та порядок дострокового припинення концесійного договору? Чи має концесіонер право на компенсацію?*

Задача 4. Обласна рада вирішила побудувати сміттєпереробний завод на умовах державно-приватного партнерства. Приватний партнер ТОВ "ЕкоТех" зобов'язався побудувати завод за власні кошти (200 млн грн) та експлуатувати його протягом 20 років. Держава надає земельну ділянку та гарантує мінімальний обсяг відходів для переробки. Через 3 роки обласна рада розірвала договір у зв'язку зі зміною керівництва та новою стратегією поводження з відходами. *Чи правомірні дії обласної ради? Які підстави для розірвання договору про державно-приватне партнерство? Які права має приватний партнер?*

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#n73>

5. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text>

6. Закон України «Про публічно-приватне партнерство» від 19.06.2025 № 4510-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20#n1065>

7. Галько, Л. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА УПРАВЛІННЯ. *Економіка та суспільство*. 2021. (31). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-63>

8. Зеліско А.В. Приватноправова природа інвестиційного договору. URL: https://lib-old.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/15711/1/Zelisko_Dogovir%202021.pdf

9. Негода О.А. Поняття інвестицій у законодавстві України та країн-членів Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С.200-203. http://lsei.org.ua/12_2022/44.pdf

10. Подцерковний О., Шестакова Ю. Поняття, ознаки та класифікація інвестиційного договору з корпоративною складовою. <http://www.clj.nuoua.od.ua/archive/49/2.pdf>

11. Полякова І.В. Інвестиційна діяльність в законодавстві України та ЄС. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 3. С.207-210. http://lsei.org.ua/3_2025/50.pdf

12. Суц О. П. Юридична характеристика спеціального інвестиційного договору. *Право та інновації*. 2023. № 1 (41). С. 40–48.

13. Шишка Р. Б. Інвестиційні договори : характеристика та спроби класифікації. *Юридичний вісник*. 2014. 4 (33). С.118-122.

Тема 14. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємництва (2 години).

Методичні рекомендації: При вивченні теми зовнішньоекономічної діяльності необхідно чітко засвоїти поняття суб'єктів ЗЕД, види зовнішньоекономічних операцій та особливості їх правового регулювання відповідно до Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність". Особливу увагу слід приділити вивченню зовнішньоекономічних договорів (контрактів), оскільки саме вони є основною правовою формою здійснення ЗЕД, при цьому важливо розуміти відмінності між національним регулюванням та міжнародними конвенціями, зокрема Віденською конвенцією про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року.

Питання для обговорення:

1. Правове регулювання, поняття та правова природа зовнішньоекономічної діяльності.
2. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
3. Об'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

4. Зовнішньоекономічний договір (контракт): поняття, форма, істотні умови.
5. Відповідальність та захист прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Питання для самоконтролю:

1. Які принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності встановлені законодавством України?
2. Хто може бути суб'єктом ЗЕД?
3. Які істотні умови повинен містити зовнішньоекономічний контракт?
4. Що таке ІНКОТЕРМС та їх роль у розподілі витрат і ризиків між сторонами?
4. Які методи державного регулювання ЗЕД застосовуються в Україні?
5. Які способи вирішення зовнішньоекономічних спорів існують і яка роль міжнародного комерційного арбітражу у врегулюванні таких конфліктів?

Практичні завдання:

Завдання 1. Проаналізуйте наступні ситуації та визначте, чи можуть зазначені особи бути суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності:

- a) ФОП Петренко (громадянин України) планує імпортувати з Китаю електроніку для подальшого перепродажу в Україні
- b)) Фізична особа Іванов (не має статусу ФОП) хоче продати за кордон свій легковий автомобіль
- c) с) Представництво німецької компанії в Україні планує укласти контракт на експорт українських товарів
- d) d) Студент Сидоров замовив ноутбук з США через інтернет-магазин для особистого користування
- e) е) Громадська організація "Екологія" отримує благодійну допомогу від міжнародного фонду

Питання:

1. *Хто з перелічених осіб є суб'єктом ЗЕД згідно з Законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність"?*
2. *Які вимоги встановлені до суб'єктів ЗЕД?*
3. *Чи потрібна спеціальна реєстрація як суб'єкта ЗЕД?*
4. *Які обмеження можуть існувати для окремих категорій суб'єктів?*

Задача 2. ТОВ "Агроекспорт" (Україна, продавець) уклало контракт з компанією "GrainTrade Ltd" (Німеччина, покупець) на поставку 1000 тонн пшениці. В контракті зазначено: ціна: 250 євро за тону, база поставки: FOB Одеса, строк поставки: до 30.11.2024, форма оплати: безготівковий розрахунок протягом 30 днів після відвантаження. *Чи є цей договір зовнішньоекономічним контрактом? Обґрунтуйте. Які істотні умови відсутні в контракті?*

Задача 3. Німецька компанія (продавець) поставила українській компанії (покупець)

партію обладнання згідно з контрактом. Після отримання товару покупець виявив дефекти у 30% обладнання. Покупець негайно (протягом 2 днів) повідомив продавця, але продавець стверджує, що покупець втратив право посилатися на дефекти, оскільки не провів детальну перевірку відразу при отриманні. Обидві країни є учасницями Віденської конвенції 1980 року. Чи застосовується Віденська конвенція до даного контракту? Які обов'язки покупця щодо перевірки товару за Конвенцією? У який строк покупець повинен повідомити про недоліки? Чи дотримав покупець вимог Конвенції?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року/ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text
2. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#n513>
6. Інкотермс Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати від 01.01.2000 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_007#Text
7. Апопій В.В., Міщук І.П. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручник. 3-тє вид. К.: Центр учбової літератури, 2022. 584 с.
8. Белов Д.М. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. К.: Юрінком Інтер, 2023. 384 с.
9. Щербина В.С., Белов Д.М. Господарське право: Підручник. 8-ме вид. К.: Прецедент, 2024. 696 с.
10. Білоусов Є.М., Білоус О.Ю. Правове регулювання міжнародної торгівлі: теорія і практика. К.: Юстініан, 2024. 448 с.
11. Войцещук А.Д. Міжнародне приватне право: Підручник. К.: Алерта, 2024. 540 с.
12. Задорожня Г.В. Господарсько-правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. Х.: Діса плюс, 2023. 296 с.
13. Коваленко Я.В., Мельник Т.М. Правове регулювання експортно-імпорتنих операцій: Навч. посібник. К.: Кондор, 2022. 328 с.
14. Мазур О.С. Митне регулювання в Україні: адміністративно-правовий аспект. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2022. 380 с.
15. Поєдинок О.Р., Бевзенко В.М. Зовнішньоекономічний контракт: укладення та виконання. К.: НДІ приватного права і підприємництва, 2023. 256 с.
16. Румянцев А.П., Климчук С.В. Міжнародні комерційні операції та контракти. – К.:

Тема 15. Форми і види підприємницької діяльності в ЄС (2 години).

Методичні рекомендації: При вивченні теми рекомендується починати з аналізу правових основ створення підприємств у межах єдиного ринку ЄС, зокрема принципів свободи заснування та надання послуг, закріплених у установчих договорах. Особливу увагу слід приділити порівняльному аналізу організаційно-правових форм бізнесу в різних державах-членах ЄС, виявляючи їхні спільні риси та національні особливості. При підготовці до семінарських занять здобувачам варто опрацювати директиви ЄС щодо гармонізації корпоративного права. Для закріплення матеріалу корисно провести порівняльний аналіз процедур реєстрації бізнесу у 2-3 країнах ЄС.

Питання для обговорення:

1. Правові основи підприємницької діяльності в ЄС.
2. Форми організації підприємницької діяльності в ЄС.
3. Порядок реєстрації та здійснення підприємницької діяльності в ЄС.
4. Антимонопольна політика в ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні організаційно-правові форми підприємницької діяльності існують у країнах ЄС та чим вони відрізняються між собою?
2. Що таке Європейська компанія (Societas Europaea) і які переваги вона надає для транскордонного ведення бізнесу в межах ЄС?
3. Які критерії класифікації підприємств на мікро-, малі, середні та великі використовуються в ЄС і яке це має значення для отримання державної підтримки?
4. Як принципи свободи заснування підприємств та свободи надання послуг впливають на можливості іноземних підприємців у ЄС?
5. Яку роль відіграє гармонізація корпоративного законодавства ЄС у створенні єдиного підприємницького простору та які основні директиви регулюють цю сферу?

Практичні завдання:

Завдання 1. Порівняльний аналіз організаційно-правових форм. Складіть порівняльну таблицю основних форм підприємницької діяльності у трьох країнах ЄС (наприклад, Німеччина, Франція, Польща). Порівняйте за критеріями: мінімальний статутний капітал, відповідальність засновників, процедура реєстрації.

Завдання 2. Український підприємець планує відкрити ІТ-компанію в одній із країн ЄС з метою надання послуг по всій Європі. Проаналізуйте ситуацію та обґрунтуйте вибір: а) оптимальної країни для реєстрації; б) організаційно-правової форми підприємства; в) переваг та ризиків обраного варіанту.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Directive (EU) 2025/25 of the European Parliament and of the Council of 19 December 2024 amending Directives 2009/102/EC and (EU) 2017/1132 as regards further expanding and upgrading the use of digital tools and processes in company law. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2025/25/oj/eng>

2. Directive (EU) 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859 . <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj/eng>

3. Dorresteijn A.F.M., Teichmann C., Werlauff E., Monteiro T., Pocher N. *European Corporate Law* (4th Edition). – Kluwer Law International, 2024.

4. van de Gronden, Johan W., Rusu, Catalin S. *Competition Law in the EU: Principle, Substance, Enforcement* (1st Edition). – Edward Elgar Publishing, 2021.

5. Banna, H., & Alam, A. (2025). The value of AI on entrepreneurship: evidence from the European Union. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. doi:10.1108/IJEBR-12-2024-1489

6. Ковалишин О.Р. ЄВРОПЕЙСЬКЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО (SOCIETAS EUROPAEA): ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ІНВЕСТОРИВ. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С.187-190 http://www.lsej.org.ua/1_2024/42.pdf

7. Кологойда О.В., Гарагонич О.В., Дорошенко Л.М. *Корпоративне право Європейського Союзу : підручник*. Київ : Видавництво Ліра-К. 2023. 392 с.

8. Кологойда О.В. . Правове регулювання діяльності груп компаній в ЄС та Великій Британії. *Економіка та право*. 2025, No 4. С. 34—41. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.04.034>

9. Шишлюк, В. Підприємницька діяльність в Україні та Польщі: поняття, основні принципи та особливості регулювання. *Економіка та суспільство*. (2022). (41). doi:10.32782/2524-0072.

10. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. *Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник* / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 424 с.

Індивідуальні завдання для здобувачів денної форми здобуття освіти

1. Підготовка реферату за обраною тематикою:

- Звичай ділового обороту у регулюванні підприємницької діяльності.
- Свобода підприємницької діяльності: зміст та значення.
- Організаційно-правові форми юридичних осіб у контексті ЦК та спеціальних законів: порівняльний аспект.
- Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців
- Особливості правового регулювання збитків за Цивільним та Господарським кодексами.
- Антиконтурентні дії органів державної влади та місцевого самоврядування: поняття та прояви.
- Способи захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності від зловживань монополієм становищем іншими суб'єктами господарювання.
- Вина суб'єкта підприємницької діяльності.
- Особливості нотаріального захисту інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.
- Медіація як спосіб позасудового розв'язання конфліктів суб'єктів підприємницької діяльності.
- Переваги вирішення спорів між суб'єктами підприємницької діяльності в міжнародних комерційних арбітражних судах.

2. Складання бібліографічного опису наукових публікацій за наступною тематикою:

- Поняття та ознаки підприємницької діяльності.
- Особливості правового статусу фізичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності (громадян-підприємців).
- Правове становище акціонерного товариства.
- Інститут державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності
- Інститут ліцензування суб'єктів підприємницької діяльності
- Право на захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.
- Поняття та ознаки підприємницького договору.
- Інститут припинення суб'єктів підприємницької діяльності
- Загальна характеристика інвестиційної діяльності.
- Відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності
- Захист підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

Тема 1. Поняття та правове регулювання підприємницької діяльності (2 години).

Методичні рекомендації: При підготовці до практичного заняття здобувачам необхідно з'ясувати сутність правового регулювання підприємницької діяльності та законодавче підґрунтя здійснення підприємницької діяльності. У контексті дослідження суті правового регулювання підприємницької діяльності необхідно здійснити аналіз співвідношення терміна «підприємницька діяльність» із суміжними поняттями, які активно використовуються українським законодавством, зокрема «господарська діяльність», «економічна діяльність», «комерційна діяльність». Виокремленню підлягають також ознаки та принципи підприємницької діяльності.

Питання для обговорення:

1. Нормативно-правове регулювання здійснення підприємницької діяльності:
  - 1.1. Конституція як регулятор підприємницької діяльності
  - 1.2. Цивільний кодекс України як основний акт у сфері регулювання підприємницької діяльності
  - 1.3. Закони України в системі законодавства про підприємницьку діяльність
  - 1.4. Міжнародно-правове регулювання здійснення підприємницької діяльності
2. Поняття та ознаки підприємницької діяльності.
3. Принципи здійснення підприємницької діяльності. Свобода підприємницької діяльності та її межі.
4. Співвідношення категорій «підприємницька діяльність», «господарська діяльність», «економічна діяльність», «комерційна діяльність».

Практичні завдання:

Завдання 1. Чи є підприємницькою наступна діяльність:

- а) громадянин будує майстерню сусіду за винагороду;
- б) І. вирішив продавати овочі зі свого городу на місцевому ринку
- в) М. подарував сусідці врожай яблук зі свого саду;
- г) О. працює бухгалтером у компанії за фіксованою зарплатою.

Завдання 2. Письмово у вигляді таблиці (схеми) проведіть розмежування підприємницької діяльності з іншими видами діяльності.

Задача 1.

У приміщенні навчального закладу було розміщено оголошення, у якому П. пропонувала взяти на квартиру двох студенток для проживання на строк не менше одного року з оплатою 5 000 гривень за місяць. Ознайомившись із текстом оголошення, працівники державної податкової інспекції відвідали П. і вказали їй на необхідність зареєструватися в якості фізичної особи-підприємця. П. відмовилася

виконувати вимогу працівників податкової інспекції, оскільки вона бере на квартиру студенток вперше; квартира є її особистою власністю, яку вона може використовувати за будь-яким призначенням. Окрім того, вона вчасно оплачує комунальні послуги та податки. Перед державою невиконаних зобов'язань не має. *Вирішіть спір. Назвіть ознаки підприємницької діяльності. Чи обґрунтовано є вимога працівників державної податкової інспекції.*

Задача 2.

О. відкрив благодійний фонд допомоги тваринам. Всі кошти, що надходять, він витрачає на лікування та утримання безпритульних тварин. Його знайомий С. відкрив ветеринарну клініку, де надає платні послуги з метою отримання прибутку. Чи є діяльність О. підприємницькою? Яка основна мета відрізняє підприємницьку діяльність від інших видів діяльності?

Питання для самоконтролю:

1. Що таке правове регулювання?
2. Назвіть основні нормативно-правові акти у сфері підприємницької діяльності?
3. Випишіть норми Конституції України, які закріплюють засади підприємницької діяльності
4. Що таке підприємницька діяльність?
5. Які обмеження підприємницької діяльності передбачені чинним законодавством?
6. У чому полягає свобода підприємницької діяльності?
7. Що таке підприємницький ризик?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
6. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Закон України «Про підприємництво» (чинна -**стаття 4**) від 07.02.1991 року

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>

9. Аганіна А.О. Правове регулювання підприємницької діяльності: історичний аспект. *Вісник Запорізького національного університету* . 2018. №1. С. 8-21
10. Бевз С.І. Підприємницьке право в схемах: загальна частина: Навч. посіб. К ПП «Фірма «Гранмна»., 2012. –292 с.
11. ГЛІБКО С. В., ГРЕЧКО О. А. Конституційні гарантії права на підприємницьку діяльність. *Право та інноваційне суспільство*. № 2 (15) 2020. С.154-160.
12. Дякуновський О. Є. Систематичність та одержання прибутку як ознаки підприємництва в Україні: досвід Республіки Польща. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 3, 2020. С.31-37
13. Іванець І.П. Принцип свободи підприємницької діяльності, яка не заборонена законом. *Юридичний науковий електронний журнал*. №3 2025. С.145-147.
14. Гришко У.П. Сутність принципу свободи підприємницької діяльності та його обмеження. *Аналітично- порівняльне правознавство*. №06. частина 1. 2025. С. 313-318 .DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.46>
15. Корнєєв Ю. В.. Підприємницьке право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 120 с.
16. Моїсеєнко Ю. М. Свобода підприємницької діяльності і її межі у світлі диференціації організаційно- правових форм господарювання. *Київський часопис права*, (4), 44-49. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.6>
17. Маматова Л.Ш. Праове забезпечення підприємницької діяльності в Україні. REPORTER OF THE PRAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY. Section: Economic sciences .2018, Issue 35. С.33-40
18. Олійник А. Методологія дослідження конституційної свободи особи на підприємницьку діяльність в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3 (277). С. 208-212.
19. Олійник А. Ю. Поняття реалізації конституційної свободи на підприємницьку діяльність в Україні. *Право і суспільство* .№ 2. 2020. С.98-103
20. Підприємництво [Текст] : підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко [та ін.]. Харків : УкрДУЗТ, 2018. Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с
21. Сагайдак Ю. Підприємницька діяльність як основна форма реалізації економічних прав людини. Теоретико- правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №7. С.44-48

Тема 2. Правовий статус суб'єктів підприємницької діяльності (2 години).

Методичні рекомендації: Ринкова економіка породила різні організаційні форми суб'єктів підприємництва: фізичні особи- підприємці, господарські товариства, і підприємства. Поняття суб'єкта підприємницького права обґрунтоване теорією

підприємницького права, яка виходить з того, що суб'єктами підприємницького права є учасники підприємницьких відносин. Найбільшу та найважливішу для господарської діяльності групу суб'єктів підприємницького права складають суб'єкти підприємництва. Тому саме їх правовому статусу приділяється головна увага у цьому семінарському занятті.

Метою даного семінарського заняття є правовий аналіз видів суб'єктів підприємництва у загальних рисах.

Серед суб'єктів належну увагу слід звернути на таку категорію як фізична-особа підприємець, правовий статус, якого визначається Цивільний кодексом України. Серед юридичних осіб, як учасників цивільних правовідносин, які здійснюють підприємницьку діяльність слід звернути увагу на підприємницькі товариства, виробничі кооперативи чи с/г кооперативи, які діють з метою отримання прибутку.

Питання для обговорення:

1. Поняття та класифікація суб'єктів підприємницької діяльності. Засоби індивідуалізації юридичних осіб в Україні.

2. Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців (ФОП).

3. Господарські товариства як суб'єкти підприємницької діяльності.

-правове становище акціонерного товариства.

-правовий статус товариства з додатковою та обмеженою відповідальністю.

-правовий статус повного та командитного товариства

4. Виробничі кооперативи як суб'єкти підприємницької діяльності.

5. Фермерське господарство як форма здійснення підприємницької діяльності.

Практичні завдання:

Завдання 1. Які з нижченазваних осіб не можуть бути здійснювати підприємницьку діяльність?

а) народні депутати України;

б) державні підприємства;

в) державні службовці;

г) особи, позбавлені судом права займатися тим видом діяльності, який має бути основним для підприємницької організації, що засновується;

д) іноземці;

е) військові посадові особи;

є) особа у віці від 14 до 18 років.

Відповіді обґрунтуйте з посиланням на норми чинного законодавства.

Задача 1. Громадянин Туреччини, який закінчив Українську медичну стоматологічну академію в м.Полтава, одружився на українці та вирішив відкрити приватну стоматологічну практику в Україні. Чи може іноземний громадянин здійснювати підприємницьку діяльність в Україні? Якщо так, то

визначте умови, за виконання яких він може це зробити. Порадьте оптимальну організаційно-правову форму здійснення зазначеної діяльності.

Задача 2. Планується створення публічного акціонерного товариства "Агро-Експорт" зі статутним капіталом 5 000 000 грн. Товариство займатиметься переробкою та експортом сільськогосподарської продукції.

Визначіть мінімальні вимоги до статутного капіталу ПАТ. Визначіть систему органів управління ПАТ. Проаналізуйте особливості функціонування ПАТ.

Задача 3. 16-річний М. отримав у спадщину від діда невелику пекарню. Він хоче продовжити справу діда і зареєструватися як фізична особа-підприємець. Батьки Максима не проти, але мати наполягає, щоб вона стала співзасновником бізнесу. Чи може Максим у 16 років зареєструватися як ФОП? Які умови необхідні для набуття підприємницької дієздатності неповнолітніми? Чи зміниться ситуація, якщо Максиму виповниться 18 років через місяць?

Задача 4. АТ «Простір» має складну структуру управління: загальні збори акціонерів (200 акціонерів); наглядова рада (5 членів); правління (3 члени); директор (Голова правління); ревізійна комісія (3 члени). **Виникли такі ситуації:**

Ситуація А: Директор Соколов підписав договір поставки на 15 млн грн. За статутом, угоди понад 10 млн грн вимагають схвалення наглядової ради. Соколов стверджує, що як директор він має право представляти товариство без обмежень.

Ситуація Б: Член наглядової ради Ткачук від імені товариства підписав договір оренди офісу. Контрагент не знав, що наглядова рада не має права представляти товариство у відносинах з третіми особами.

Ситуація В: Правління прийняло рішення про звільнення головного бухгалтера. Наглядова рада скасувала це рішення, посиляючись на свої контрольні функції.

Ситуація Г: На загальних зборах був присутній лише 51% акціонерів. Було прийнято рішення про викуп 10% власних акцій. Акціонер Петренко (5% акцій), який був відсутній, вважає рішення недійсним.

Питання до ситуацій:

9. Що таке органи управління юридичної особи і чим вони відрізняються від представників?

10. Хто має право представляти АТ у відносинах з третіми особами?

11. Чи є дійсним договір, укладений Соколовим у ситуації А?

12. Чи може контрагент відмовитися від договору у ситуації Б, дізнавшись про перевищення повноважень?

13. Що таке "позитивна теорія установчих документів" vs "негативна теорія"? Яка діє в Україні?

14. Чи правомірне втручання наглядової ради у ситуації В?

15. Який кворум необхідний для прийняття рішення про викуп власних акцій?

16. Розмежуйте компетенцію загальних зборів, наглядової ради та виконавчого органу в АТ.

Завдання . Підготуйте схему системи суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для самоконтролю:

- 1.Що таке суб'єкт підприємницької діяльності?
2. Якими ознаками характеризується суб'єкт підприємницької діяльності?
3. Які види суб'єктів підприємницької діяльності передбачено чинним законодавством?
4. Які особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців?
5. Які обмеження у здійсненні фізичними особами окремих видів підприємницької діяльності передбачені законодавством?
- 6.З якою метою створюються виробничі кооперативи? Яким чином ця мета впливає на особливості правового становища виробничого кооперативу?
- 7.У чому полягає універсальність організаційно – правової форми господарського товариства?
- 8.Які види господарських товариств ви знаєте? За якими ознаками здійснюється класифікація господарських товариств?
- 9.Порівняйте правове становище товариства з обмеженою відповідальністю і закритого акціонерного товариства, зазначивши їх спільні та відмінні риси?

Перелік рекомендованої літератури:

- 1.Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n3>
- 4.Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р.№ 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
- 6.Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV .URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Закон України «Про підприємництво» (чинна -**стаття 4**) від 07.02.1991 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
- 9.Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
10. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

11. АРТЕМЕНКО Р.М. Правовий режим майна виробничого кооперативу. Форум права. 2024. 78(1). С.97–105.

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b56f8abc-aa31-4374-86ca-76c4e456daac/content>

12. І. М. Беженар, О. Ю. Грищенко. Фермерські господарства в Україні: стан та перспективи розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій .Серія економіка та управління.2023.* DOI: [10.54929/2786-5738-2023-9-04-14](https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-04-14)

13. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с

14. Ватрас В. Доктринальні та нормативні питання визначення складу учасників господарських та інших видів підприємницьких товариств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* Том 1 № 74 (2022). С.93-97

15. Гарагонич О.В. Господарська правосуб'єктність акціонерних товариств: дис. на здобуття наук. ступ. док. юр.наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарське процесуальне право (081 – Право). Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень Національної академії наук України» НАН України, Київ, 2020. с.466

16. Грудницька С.М., О.С. Шеремет. Удосконалення правового регулювання організації і діяльності повних товариств. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13694/1/Hrudnytska_Sheremet_73-81.pdf

17. Гудима-Підвербецька М. Юридична особа корпоративного типу: в пошуках єдиної термінології. *Приватне право і підприємництво.2024.* вип. 24. С.72-79. URL: http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2024/24_2/53.pdf

18. Зеліско А.В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія/ Алла Володимирівна Зеліско.- Івано-Франківськ, Прикарпат.нац.ун-т ім. Василя Стефаника.2016 .445с.

19. Касьяненко Д.І., Герасимова Г.В. Особливості господарювання фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності. *Молодий вчений.* №10 (62). 2018. С.659-662

20. Кузнецов М. Що обрати — ТОВ чи ППІ?. *Юридична газета.№6 (736).* URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/korporativne-pravo-ma/shcho-obrati--tov-chi-pp.html>

21. Овченко О. В. Роль та місце командитного товариства в системі господарських товариств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2022 № 60. С.43-46

22. Сіщук Л. Підприємницькі юридичні особи в умовах рекодифікації цивільного законодавства України. *Підприємництво, господарство і право.* №4. 2021. С.74-80

23. Попов Ю. Ю. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» : наук.-практ. комент. / Ю. Ю. Попов. Київ : К.І.С., 2019. 392 с.

24. Правові засади створення, діяльності та припинення юридичних осіб в Україні:

Тема 3. Державна реєстрація суб'єктів підприємництва (2 години).

Методичні рекомендації: При підготовці до семінарського заняття, увагу слід звернути на питання, пов'язані із порядком утворення суб'єктів підприємництва. Державна реєстрація суб'єктів підприємництва полягає у засвідченні факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань. В процесі підготовки до семінарського заняття слід, насамперед, визначити органи, уповноважені здійснювати реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців, порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва, підстави для зупинення та відмови у державній реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Здобувачі повинні знати перелік документів, які необхідні для державної реєстрації суб'єктів господарювання, детальніше ознайомившись із положеннями Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб фізичних осіб – підприємців та громадських формувань щодо підстав залишення без розгляду документів, які подані для проведення державної реєстрації, а також із підставами для відмови у проведенні державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для обговорення

1. Інститут державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності: поняття, принципи та значення.
2. Порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб.
3. Порядок державної реєстрації фізичної особи- підприємця.
4. Зміни до установчих документів суб'єктів підприємницької діяльності
5. Відмова у державній реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.
6. Виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру.

Практичні завдання:

Задача 1. Калашник Г., Петросова Л, Сенчук О. та ТОВ «Зірка» вирішили створити ТОВ «Місто мрій». З цією метою ними на зборах засновників було затверджено установчі документи Товариства. Наступного дня Петросова Л. подала до державного реєстратора пакет документів для реєстрації товариства. Які Ви знаєте установчі документи ТОВ? Якими мають бути дії державного реєстратора у разі, якщо:

а) у пакеті документів відсутня довіреність від інших співзасновників щодо повноважень Петросової Л.;

- б) установчі документи Товариства викладено російською мовою;
- в) відсутній документ, який підтверджує права Товариства щодо користування приміщенням, зазначеним в якості юридичної адреси;
- г) в установчих документах Товариства відсутня інформація про його місцезнаходження?

Задача 2. Публічне акціонерне товариство «РАМЗЕС» у зв'язку із зміною місцезнаходження, зафіксованого в статуті, подало до реєструючого органу документи для його перереєстрації. Реєструючий орган відмовив вищевказаному товариству в перереєстрації, мотивуючи свою відмову тим, що перереєстрація суперечить чинному законодавству України. *Чи правомірна відмова реєструючого органу? У яких випадках здійснюється перереєстрація суб'єкта підприємницької діяльності? Обґрунтуйте свою відповідь.*

Задача 3. Громадянин України Р., сплативши реєстраційний збір у встановленому розмірі та маючи намір провадити підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, подав до органу державної реєстрації реєстраційну картку, три фотокартки, копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номера як платника податків, документ, що підтверджує внесення плати за державну реєстрацію, своє рішення за підписом усіх членів сім'ї про намір провадити підприємницьку діяльність, диплом про вищу освіту, ксерокопію свідоцтва про шлюб та свідоцтва про народження дитини. *Чи є у реєструючого органу підстави для відмови Р. у державній реєстрації? Обґрунтуйте свою відповідь з посиланням на законодавство.*

Задача 4. До центру надання адміністративних послуг м. Івано-Франківська надійшли документи для державної реєстрації командитного товариства. Під час розгляду поданих документів державний реєстратор встановив, що одним із засновників даної юридичної особи виступає секретар-референт обласного суду, іншим є слідчий районної прокуратури. До складу засновників входили й інші особи. У державній реєстрації вказаного товариства було відмовлено на тій підставі, що чинне законодавство встановлює певні вимоги до правового статусу засновників командитного товариства, яким названі засновники не відповідають.

1. *Чи є відмова реєструючого органу правомірною?*
2. *Які попередні дії мають вчинити вказані особи для заснування командитного товариства?*

Завдання 1. Підготувати пакет документів, необхідних для реєстрації ТОВ.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб- підприємців та на кого покладається її здійснення?
2. Який розмір реєстраційного збору за проведення державної реєстрації, передбачений у чинному законодавстві?
3. Що являє собою Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-

підприємців та громадських формувань?

4. В який термін проводиться реєстрація юридичної особи?
5. Які документи подаються заявником для державної реєстрації юридичної особи?
6. Що являє собою модельний статут підприємства? Яку роль він відіграє у створенні та діяльності підприємства?
7. На підставі яких документів здійснюється реєстрація фізичної особи-підприємця?

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-ІУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-ІХ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
7. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с
8. Апанасюк М.П. Правовий режим єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб- підприємців (цивільно- правовий аспект). *Інформація і правознавчий журнал*. 2016. №1(16).С.160-166
9. Квасніцька О.О. Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності: дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Квасніцька Ольга Олексіївна ; Одеська національна юридична академія. О., 2006. 202 арк.
10. Литвиненко А. Суб'єкти державної реєстрації як учасники процесу державної реєстрації су'єктів господарювання в Україні: фінансово- правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №8. С.153-156
11. Лукач І. Державна реєстрація як засіб впливу держави на здійснення корпоративних прав і корпоративного управління у контексті європейського досвіду. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/4/32.pdf>
12. Правові засади створення, діяльності та припинення юридичних осіб в Україні: навч. посібник / Ю. М. Юркевич, У. Б. Андрусів, О. Б. ВербаСидор та ін.; за ред. Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 412 с.
13. Слободяник Т.М. Актуальні проблеми державної реєстрації юридичних осіб. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С.283-284
14. Підприємницьке право в схемах: загальна частина: Навч. посіб. / За заг. ред.

С.І. Бевз / Бевз С.І. К ПП «Фірма «Гранмна»., 2012. 292 с.

15. Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи. Київ : Паливода А. В., 2016. 24 с.

16. Чижмарь К.І. Державна реєстрація юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : практ. Посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 199с.

Тема 4. Ліцензування та дозвільна система у сфері підприємництва (2 години).

Методичні рекомендації: Ліцензування певних видів господарської діяльності засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, спрямований на забезпечення безпеки та захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства, прав та законних інтересів, життя і здоров'я людини, екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища. Юридичною передумовою ліцензування підприємницької діяльності є реєстрація суб'єкта підприємництва, в установчих документах якого передбачений вид діяльності, що підлягає ліцензуванню. З іншого боку, воно здійснюється лише за бажанням суб'єкта підприємництва, коли він сам обирає діяльність, котра підлягає ліцензуванню. Зasadничий принцип ліцензування, який намагалися закласти в систему ліцензування, ґрунтувався на додержанні особливих умов того чи іншого виду діяльності не тільки на момент отримання ліцензії, а постійно під час здійснення підприємництва з додержанням ліцензійних правил для забезпечення безпеки людей, нешкідливості цього виду діяльності для екології та ін.

Питання для обговорення:

1. Інститут ліцензування: поняття, значення.
2. Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.
3. Порядок отримання ліцензії суб'єктами підприємницької діяльності.
4. Дозвільна система у сфері господарської діяльності: поняття та принципи.
5. Порядок отримання документів дозвільного характеру суб'єктами підприємництва.

Питання для самоконтролю:

1. Що являє собою ліцензування господарської діяльності?
2. Які органи уповноважені на видачу ліцензій?
3. Яка процедура отримання ліцензії?
4. Які види діяльності підлягають ліцензуванню?
5. Який порядок отримання дозвільних документів суб'єктами підприємницької діяльності?
6. Що являє собою дозвільна система у сфері господарської діяльності?

Практичні завдання:

Завдача 1. ФОП М. вирішив зайнятись перевезеннями пасажирів належним йому мікроавтобусом. Будучи обізнаним про необхідність отримання ліцензії на даний вид діяльності та дізнавшись про дію ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», він зібрав необхідний пакет документів та подав його до державного реєстратора Хустського центру надання адміністративних послуг за місцем своєї реєстрації. Не отримавши жодного повідомлення від реєстратора впродовж наступних 10 календарних днів, підприємець вирішив, що вправі розпочати перевезення. *Проведіть аналіз дій ФОП, державного реєстратора на предмет їх відповідності ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».*

Задача 2. ТОВ «ТурЦентр» прийняло рішення розпочати туроператорську діяльність. З метою отримання відповідної ліцензії Товариство подало до органу ліцензування пакет документів, що включав, зокрема, і копію договору оренди приміщення, в якому мала здійснюватись ліцензована діяльність. В результаті перевірки поданих документів, в т.ч. і шляхом виходу на місце, орган ліцензування встановив недостовірність поданих даних, оскільки за вказаною у договорі оренди адресою ТОВ «ТурЦентр» не знаходиться. Як наслідок - у видачі ліцензії було відмовлено.

Назвіть орган ліцензування, уповноважений видавати ліцензію на туроператорську діяльність. Чи правомірна відмова у видачі ліцензії? Яким чином Товариство може захистити свої права? Чи можливе оскарження відмови органу ліцензування? У якому порядку і в які строки?

Задача 3. ТОВ "Альфа" має ліцензію на медичну практику. Компанія вирішила:змінити юридичну адресу, додати новий напрям медичної діяльності, змінити керівника закладу.*Визначте, які зміни потребують переоформлення ліцензії, а які — внесення змін до Єдиного державного реєстру.*

Задача 4. ФОП Петренко подав заяву про отримання дозволу на розміщення зовнішньої реклами. Минуло 12 робочих днів, а рішення від органу місцевого самоврядування не надійшло. Чи застосовується принцип "мовчазної згоди" у цьому випадку? Які дії має вчинити підприємець? З якого моменту дозвіл вважається отриманим? Які документи підтверджують отримання дозволу? Складіть хронологію дій підприємця.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб —

підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-ІУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-ІХ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

7. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

8. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 року. № 2806-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

9. Бачинський А.Я. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління.* Том 29 (68) № 2. 2018. С.52-55.

11. Бережний О.В. Ліцензування господарської діяльності як особливий предмет господарсько-правового регулювання. *Актуальні проблеми права: теорія і практика.* 2025. №2(50). С.22-32. <https://journals.snu.edu.ua/index.php/app/article/view/1133>

12. БОЙЧУК Р. П. Правові засади державного регулювання підприємницької діяльності: проблеми формування. *Право та інновації* . 2019. № 4 (28). С.21-26

13. Дякуновський О. Є. Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні та Республіці Польща: дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право (081 – Право). Донецький національний університет імені Василя Стуса, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2021. 277с.

14. Корнєєв Ю. В.. Підприємницьке право України: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 120 с.

15. Світличний, О. Правові погляди на поняття та призначення ліцензування видів господарської діяльності. *Economics and Law*, 2024. 74(3), 93–100. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.03.093>

16. Чуєнко В.І., Кузьмич А.А. Актуальні проблеми та перспективи реформування державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал.* № 5.2020. с.91-95

17. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 424 с.

Тема 5. Державний контроль у сфері підприємницької діяльності (2 години) .

Методичні рекомендації: при вивченні теми державного контролю суб'єктів підприємницької діяльності рекомендується спочатку засвоїти класифікацію видів контролю (плановий, позаплановий, документальний, фактичний) та повноваження основних контролюючих органів (Держпродспоживслужба, ДПС, Держпраці,

екологічна інспекція). Особливу увагу слід приділити вивченню підстав для проведення позапланових перевірок, прав та обов'язків інспекторів і суб'єктів господарювання під час перевірок, а також процедури оформлення результатів контрольних заходів (складання актів, приписів, протоколів). Необхідно опрацювати механізми оскарження рішень контролюючих органів, види відповідальності за порушення законодавства та способи захисту прав підприємців при проведенні перевірок.

Питання для обговорення:

1. Поняття, суть і принципи державного контролю підприємницької діяльності
2. Форми державного контролю (нагляду).
3. Органи та їх повноваження щодо здійснення державного контролю.
4. Права та обов'язки суб'єкта підприємництва.
5. Відповідальність суб'єкта підприємництва та оскарження дій органів державного контролю.

Питання для самоконтролю:

7. Які види державного контролю суб'єктів господарювання існують в Україні та в чому полягають їх основні відмінності?
8. За яких підстав контролюючі органи мають право проводити позапланові перевірки суб'єктів підприємницької діяльності?
9. Які права та обов'язки мають інспектори контролюючих органів та суб'єкти господарювання під час проведення перевірки?
10. Яка процедура оформлення результатів перевірки та які документи складаються за її підсумками?
11. Які способи оскарження рішень контролюючих органів передбачені законодавством України та в які терміни це можна зробити?
12. Яка відповідальність передбачена для суб'єктів підприємницької діяльності за порушення вимог законодавства, виявлені під час державного контролю?

Практичні завдання:

Задача 1. До Держпродспоживслужби надійшла скарга від покупця про отруєння продукцією кафе "Смачна кава". Інспектори прибули для проведення позапланової перевірки без попередження. Директор кафе відмовився пускати інспекторів, посилаючись на те, що перевірка не внесена до річного плану і не було повідомлення за 10 днів. *Чи правомірні дії інспекторів? Чи правомірна відмова директора? Які наслідки відмови допустити інспекторів? Які документи мають пред'явити інспектори? Які дії має вчинити директор кафе?*

Задача 2 . Інспектори Держпродспоживслужби під час перевірки магазину "Продукти+" вилучили для аналізу 15 одиниць товару загальною вартістю 8 000 грн

без складання відповідного акта та без присутності понять. Через тиждень надійшли результати експертизи, згідно з якими товар не відповідає стандартам. Директор магазину заперечує результати, посилаючись на порушення процедури відбору зразків. *Чи дотримана процедура вилучення товару? Чи можуть бути використані результати експертизи? Які права має суб'єкт господарювання? Як правильно має проводитися відбір зразків? Складіть заперечення щодо результатів перевірки.*

Задача 3. Під час планової перевірки ФОП Мельника інспектор ДПС вимагає надати бухгалтерські документи за останні 3 роки. Підприємець заявляє, що головний бухгалтер у відпустці, ключі від архіву у нього, а сам підприємець не знає, де знаходяться документи. Інспектор вважає це перешкоджанням перевірки. *Чи є це перешкоджанням проведенню перевірки? Які наслідки ненадання документів? Які дії може вчинити інспектор? Як правильно має вчинити підприємець? Яка відповідальність за перешкоджання перевірки?*

Перелік рекомендованої літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
7. Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» від 18.05.2017 № 2042-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>
8. Бліхар М. Державний контроль за суб'єктами підприємницької діяльності: адміністративно-правові засади організації та функціонування. *Науковий вісник ХДУ. Серія Юридичні науки*. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-5-3>
9. Гаврік Р. О., Галус О. О. Правові засади здійснення контролю у сфері господарської діяльності місцевими органами публічної адміністрації. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. №12. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-17>
10. Левченко Ю.Г., Слободян В.Я., Задніпряна-Корінна М.Ю., Слободян Н.Я., Данкевич А.Є. Правове регулювання господарської діяльності : Навч. посіб.

[Електронний ресурс]. – К.: НУХТ, 2023. – 290 с.

11. Пунда О. Здійснення адміністративно-правового нагляду та контролю у сфері корпоративних та трудових відносин. *Нове українське право*. 2023. Вип. 3. С. 115–119. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.3.16>.

12. Світличний В.А. Об'єкт і предмет державного контролю у сфері господарської діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023 № 8. С.309-312. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-8/71>

13. Сидоров Я. О. , С. М. Попович. Особливості здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Том 2 № 92. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.2.11>

14. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 424 с.

15. Хитра О.Л., Стародубцева Т.Л., Хитра І.Я. Проблеми удосконалення державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання в Україні. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3186/1/хитра%20стаття.pdf>

16. Щеголь, А. М. Адміністративно-правова доктрина державного контролю у сфері господарської діяльності: концептуальні засади формування. Стратегії сталого розвитку суспільства в умовах сучасних глобальних викликів (м. Кам'янське, 10 квіт. 2025 р.) / ГО «Молодіжна Організація Починаючих Лідерів. - Кам'янське: ГО МОПЛ, 2025. - С. 41-46